

519

Páté číslo magazínu 519
Bílovice 519, CZ (Duben/April 2021) no.5

Editorial / Editorial

04 Spolupracovat a zjednodušovat / Cooperate and simplify

Reportáž / Reportage

06 Kdo je připraven, není překvapen / Fortune favours the prepared

Rozhovor / Interview

10 Stanislav Fiala: Je dobré, když dům není vidět / A hidden house is a happy house

Recenze / Review

24 Designové dožínky v Bílovicích 519 / Design Harvest Festival in Bílovice 519

Fenomén / Phenomenon

34 Jak se tvoří designér / The making of a designer

Rozhovor / Interview

40 Michal Hugo Hromas: Kdo chce vařit, musí hořet / To cook means to burn

Jak bydlí... / What's it like to live...

48 Jak bydlí... Talikovi na Svárově / What's it like to live... in Svárov for the Talik family

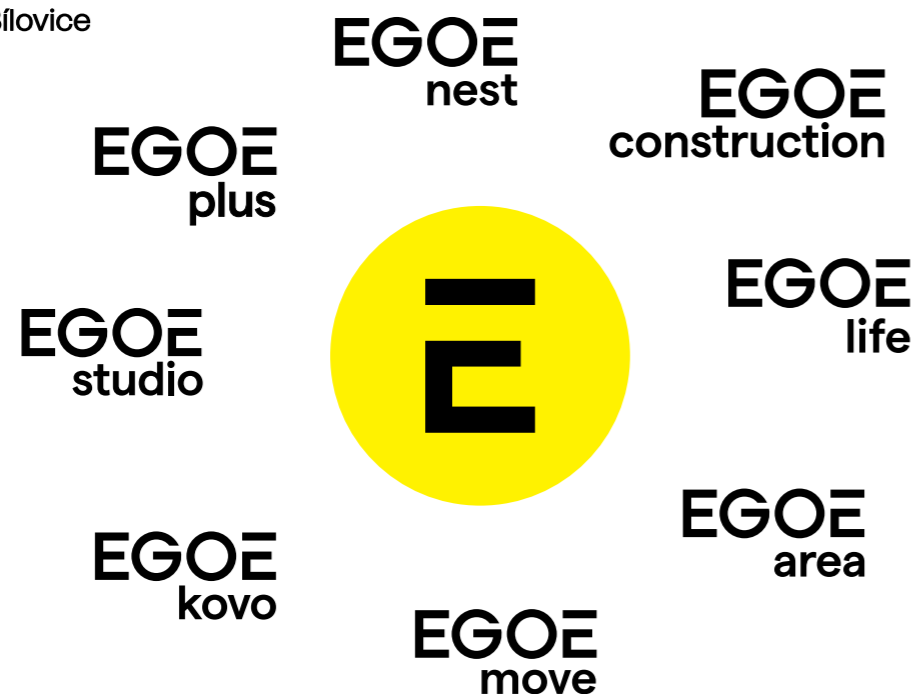
Fenomén / Phenomenon

56 Receptář karavanningu / Caravanning chronicles

Za uplynulý rok se nám ve společnosti docela dost věcí „přerastrovalo“. Částečně jsme se přestěhovali do on-line světa. Konferenční hovory na platformách Teams, Zoom, Meet, sdílené plochy našich počítačů, děti doma, nezvykle zúžený akční rádius během lockdownů, cestovní pas na dně šuplíku nočního stolku, ale taky možnost si znovu promýšlet, co k našim životům skutečně potřebujeme. Odpověď není vůbec složitá a (snad) šla mezi řádky vyčíst i z předchozích čísel magazínu 519. Neškodí si to zopakovat: nenechat se pohláznit různými aktuálními trendy a diktátem zrychlené doby. To nejdůležitější se odehrává v bezprostřední blízkosti nás samotných (rodina-práce-přátelé) a pak také v našich hlavách (kolikrát složité procesy). Rozhodně je nezbytné vnímat svět kolem nás ve vši jeho komplexnosti, ale nabízí se využít způsob přemýšlení designéra a zjednodušovat a zpřehledňovat. To znamená pochopit problém a snažit se nalézt přiměřené řešení. To nejde jinak než opakovaným zkoušením nebo prototypováním. A využít toho, co víme z vlastní zkušenosti i ze zkušenosti jiných. Je to velmi snadné, stačí občas potlačit své ego a poslouchat. Výsledek se zaručeně dostaví.

A ještě jedna praktická věc. Náš časopis sice stále tvrdohlavě tiskneme na novinový papír a budeme v tom dále pokračovat, ale naladili jsme i jeho digitální podobu, aby byl přístupnější širšímu počtu čtenářů. Zbrusu nové flipbooky jsou dostupné na webových stránkách studia Egoé v sekci magazín 519. Dále náš web studia doplňujeme i o kratší příspěvky ve formě blogu, a to přímo na domovské stránce, protože zajímavé podněty a inspirace leží na každém kroku.

Za redakci magazínu 519
Richard Vodička
Egoé studio, Bílovice

Spolupracovat a zjednodušovat

Podrobnosti služky

Cooperate and simplify

Over the last year, our society has experienced a good bit of “re-rasterization”. We have partly settled into the online world. Conference calls on Teams, Zoom, Meet, shared desktops, kids at home, unusually restricted radius of action in lockdowns, passports buried at the bottom of the drawer. Yet also a chance to ponder what one really needs in life. The answer is not difficult and (hopefully) you were able to find it between the lines in the previous issues of magazine 519 as well. But it won't hurt to repeat it: do not let ourselves be fooled by any current trends and demands of these accelerated times. The most important events take place very close to us (family-work-friends) as well as in our minds (often rather complicated processes). While it is necessary to view the world around us in all its complexity, it might be worth adopting the way a designer thinks – simplify and systematize – understand a problem and find a possible solution. There is no other way but trying again and again or prototyping. And drawing on experience, our own or that of others. It is easy, all one must do sometimes is to suppress the ego and learn to listen. Results guaranteed!

One more thing. Although we stubbornly continue to print our magazine on paper and will carry on doing so, we have also gone digital to make it available to more readers. You can find our brand-new flipbooks on the Egoé studio website, in the magazine 519 section. Also, we publish shorter contributions in a blog on our website, right on the home page. After all, there is always something interesting and inspirational to share.

On behalf of the magazine 519 editorial team
Richard Vodička
Egoé studio, Bílovice

Je to už přes rok, co vám skoro nikdo nepodá ruku. A nová doba má i nové fenomény. Třeba do přírody vyrážejí nejen ti, pro něž je to životní styl, ale i davy těch, pro něž jde aktuálně o jedinou možnou aktivitu. Takže pokud řekneme BE IN / GO OUT, obsahuje to v sobě i trochu ironie. Teď jde hlavně o to, aby obě skupiny novou situaci přežily.

Kdo je připraven, není překvapen

Autor článku: Jaroslav Janečka

Amar Ibrahim. Své zkušenosti, jak přežít v přírodě, předává už více než 15 let. S takovým zájmem o kurzy jako teď se ovšem ještě nesešel. K tomu je na Domažlicko, kde jeho tým Outdoor Survival působí, ale nejsou ideální podmínky. Tak alespoň pár postřehů touto formou...

Méně piva a buřtů. Raději vodu a energii

Neprší, nefouká, svítí sluníčko, pryč budeme pár hodin. Nic nás nemůže překvapit. „Klasický přístup, který se může vymstít. A pokud s sebou máte děti, může to být nakonec hodně nepříjemný zážitek. V nenadálé situaci vám buřty a lahvové pivo moc nepomohou. Takže základem je pláštěnka, nabitý mobil, menší lékárnička, nůž, baterka, čokoláda s vysokým obsahem kakaa a dostatek vody. A klidně si přibalte křesadlo, které nikdy nezvlhne, nebo filtr na vodu,“ popisuje Amar. Při balení by měl rozhodovat pocit odpovědnosti. „Nejen za sebe samého, ale i za ty, které беру s sebou,“ dodává.

Vlastnit a umět použít. To je rozdíl

Řeč byla i o křesadlu. Komu se termín jako z dob krále Klacka nelíbí, může tomu říkat třeba fire steel. Je to jedno – když to ovšem umíte používat. „Za mě je to velký a častý problém. Lidé občas mají pocit, že stačí něco vlastnit. Ve městě to možná projde, v přírodě určitě ne. Jde o docela drahý, hlavně ale falešný pocit

připravenosti.“ Amar také krotí případné nákupní vášně. Ne vše drahé je podle něj opravdu nutné. „Sice nikdy nevíte, co se opravdu může stát. Hodinky či nůž z limitované série za tisíce vám ale při běžné turistice nepomohou o nic více než jejich lidovější varianty.“

Na prvním místě zákon, pak zdravý rozum

Výlet do přírody je jedna věc, přespání v ní druhá. Odhlédneme teď od toho, co je ještě nocování, kdy už jde o táboření, co se smí a nesmí. To říká zákon. A jeho neznalost neomlouvá. My to vezmeme z pozice zdravého rozumu. „Pokud jsme na vícedenním pochodu, místo pro spaní vybíráme dlouho před tím, než se setmí. Může na mě spadnout strom či skála? Nemám to moc daleko pro dřevo a vodu? Nevede tím místem stezka zvěře? To jsou hlavní otázky, na které si musíme odpovědět,“ popisuje Amar Ibrahim.

Žádné maskování a pozor na zkratky

Pořádně se zamaskovat. Možná to zní romanticky, ale hra na partyzány není na místě. „Jedním z největších nebezpečí, které vás může v lese potkat, je myslivec. Anebo divoký jezdec na čtyřkolce. Když o vás vědí, je to pro všechny lepší,“ ospravedlňuje zářivé barvy stanů Amar Ibrahim. A podobně – tedy jinak než laik předpokládá – je to i se zvěří. „Lidi, co k nám chodí na kurzy, říkají, že z ní mají strach. Já mohu potvrdit jen jedno nebezpečí.

Fotografie / Photography: Amar Ibrahim

Klíště. Nic horšího vás zřejmě nepotká,“ dodává. Přesto pro jistotu zmíníme i divoká prasata. „Takže žádné zkracování si cesty přes kukuřici či nechávání zbytků jídel kolem tábořiště.“

KPZ tehdy a nyní

Tu zkratku zná skoro každý. Popsána je i v legendárním Rozumu do kapsy či obsírnější Tábornické encyklopedii. Na jehlu, niť, minci či lístek na tramvaj ale zapomeňte. Jak vypadá krabička poslední záchrany dnes? Hlavně už to není krabička, ale spíše balíček. A v minimální konfiguraci obsahuje asi toto: tablety nebo filtr na čištění vody, základní nářadí v podobě multifunkčního klíče, křesadlo, chemické světlo, píšťalku, náplasti, kompas, vázací drát, tužkovou svítilnu, tužku, papír, izotermickou fólii, čajovou svíčku, zapalovač. A třeba i léky, které musíte pravidelně brát. Ty je ale potřeba každého půl roku vyměnit.

UŽ SE TOLIK NESMĚJEME A PŘITVRZUJEME...

Prepeři. Lidé, kteří se připravují na ty nejhorší možné situace. Blackout, sociální nepokoje, zhroutení infrastruktury. Ještě loni touto dobou byli většinou populací vnímáni jako tiší blázni. Už je to jinak. Dělat si zásoby mouky začali i lidé, kteří o prepperském hnutí nikdy ani neslyšeli.

„Je to samozřejmě přehnaná reakce, skoro zoufalost. Většina populace prakticky nemá kompetence k tomu, aby si v případě

skutečné krize poradila. Například ta mouka. Co s ní uděláte bez vody či bez zdroje energie? Nic,“ vysvětluje Amar Ibrahim s tím, že smyslem není plnit špíz, ale vytvořit si podmínky pro to, abychom zvládli přestát delší krizi. „A z historie víme, že každá krize může vyvolat další rizika. A nejvíce zaplatí ti, kteří se nepřípravili,“ říká.

Takže si z prepperů berme příklad v tom, co dává větší smysl. Například mít připravený evakuační box, která se dá rychle hodit na záda či do kufru auta. A co v něm má být? Určitě zásoby jídla a pití. Ideální jsou trvanlivé potraviny, hotová jídla typu MRE (meal, ready to eat), balená voda a filtr na vodu. Dále pak veškeré základní a hlavně užívané léky. „Myslete i na svou závislost. Když víte, že bez cigarety či kávy nevydržíte, mějte vše připravené,“ přidává postřeh Amar Ibrahim. Určitě přibalte powerbanku, náhradní zdroj, záložní mobil, zdroje světla, klidně i dvě vysíláčky. A nezapomeňte na rádio. Může se stát, že to bude jediné médium, které vám zbyde. A určitě se hodí varič včetně plynové kartuše a to nejzákladnější nádobí.

Kromě toho mějte vždy po ruce hotové peníze a všechny nutné doklady nafocené v mobilním telefonu, okopírované či uložené na datovém úložišti.

Je toho více, co by se hodilo znát a umět. Do jaké míry, to už je na vás. Najděte sami sebe a řešení pro sebe na www.outdoorsurvival.cz.

It has been over a year since handshakes became the thing of the past. And new times bring new phenomena. For instance, the great outdoors has been enjoyed not only by people who have always done so but also by droves of those for whom it is the only activity they can currently engage in. So, the professed BE IN / GO OUT comes across a bit ironic, really. The most important thing now is for both groups to survive this.

Fortune favours the prepared

Author of the article: Jaroslav Janečka

Amar Ibrahim. A man with more than 15 years of experience in teaching survival skills. In all that time, he had never seen such interest in his courses as he has now. Unfortunately, visiting him in the Domažlice region where his Outdoor Survival team operates is out of the question at the moment. So, here are at least a few tips shared from afar...

Go easy on beer and bratwurst. Embrace water and energy
No sign of rain, no wind, the sun is shining, we will only be a few hours. How fortunate! "Typical attitude that can backfire dramatically. And if you have kids with you, things could turn very unpleasant indeed. When you find yourself in an unexpected situation, a beer and a bratty won't be much help. Your essentials should include a raincoat, fully charged mobile, small first aid kit, knife, torch, high cocoa chocolate and sufficient amount of water. Plus, you can add a fire starter, which never gets damp, and a water filter," continues Amar. When packing, one should put responsibility first. "Not only for yourself but also for those you are taking with you," he adds.

To have or to use – a whole different story

We mentioned a fire starter. In the olden days, people used tinderboxes, now we have fire starters. It doesn't matter what you call it as long as you know how to use it. "In my experience, it is often a huge problem. Sometimes people seem to think that to have it is enough. In towns maybe, but certainly not outdoors. It is quite a pricey but false sense of being prepared." Amar also tries

to curb the shopping zeal. He believes that not everything that is expensive is indispensable. "True, you never know what might happen. But on an ordinary hiking trip, a limited series watch or knife costing thousands will not do a better job than their cheaper counterparts."

The law comes first, common sense next

Going on a hike is one thing, spending a night outdoors quite another. Don't worry about the definition of overnight sleeping and camping, what is allowed and forbidden – that is stipulated by law. And ignorance of the law is no excuse. Let's look at things from the perspective of common sense. "If we are hiking over several days, we must pick a place to sleep long before it gets dark. Is it far enough from trees or rocks that could fall? Is it close enough to get wood and water? Is it away from animal trails? These are the basic questions you have to ask," says Amar.

Avoid camo and shortcuts

As inconspicuous as possible – it might sound romantic but this is no time to play soldiers. "One of the biggest dangers you can encounter in a forest is a hunter. Or an out-of-control quad biker. If they know about us, it is better for both," explains Amar the abundance of bright coloured tents. And the same goes for animals, although not as you might think. "People coming to our courses claim they are scared of wild animals. I only know of one dangerous beast. A tick. You are unlikely to encounter anything worse," he says. But just to be sure – what

Fotografie / Photography: Amar Ibrahim

about wild boar? "No shortcuts through corn fields or leaving food scraps near your campsite."

Survival tin then and now

Practically everybody knows what it is. It is mentioned in the legendary Czechoslovakian Pocketbook of Common Sense and described in detail in the Wild Camping Encyclopaedia. Today, though, you can forget about the needle and thread, coin and tram ticket. What does a modern survival tin look like? First, it is hardly a tin, more a pack. In its most basic form, it will most often contain: water purification tablets or filter, a multi tool of some kind, fire starter, glow stick, whistle, plasters, compass, snare wire, penlight, pencil, some paper, emergency thermal blanket, tealight and a lighter. And perhaps medication you take regularly, though it must be replaced every six months.

NOT A LAUGHING MATTER ANYMORE...

Preppers. People who actively prepare for disasters and emergencies. Blackouts, civil unrests, infrastructure breakdowns. This time last year, most people took preppers for eccentric weirdos. But tables have turned. Stockpiling became the norm even for those who had never heard of the prepper movement.

"People, of course, overreacted, almost hopelessly so. The vast majority have no idea how to manage in a true crisis. Take flour,

for example. What would you do with it if you had no water or no power source? Nothing," Amar explains, pointing out that the idea is not to stuff our larders to the brim but to create conditions that would enable us to endure a longer crisis. "History has taught us that every crisis can bring about further difficulties. And the unprepared will suffer the most," he says.

So, let's follow the preppers' example in things that make more sense. For instance, putting together an emergency evacuation kit that you can quickly pop on your back or throw in the boot. What should it contain? Definitely food and drink supplies. Ideally some non-perishable food, ready-to-eat meals, bottled water and a water filter. Plus, basic medication as well as any regular medication you take. "Also, keep your vices in mind. If you know that you won't cope without cigarettes or coffee, don't forget to put them in," observes Amar. Then, include a power bank, back-up power supply, extra mobile, lights, walkie-talkies. And a radio. It may be the only type of mass media left. A good thing to add as well is a portable gas stove with cartridges and basic cookware.

Apart from that, always have some cash handy and copies of all your important documents in your phone, on paper or saved in a data warehouse.

There is much more that could be useful to know. How much more is up to you. Find yourself and pick the perfect solution at www.outdoorsurvival.cz

Je dobré, když dům není vidět

Fotografie / Photography: Herbert Slavik

Stanislav Fiala

Ve farnosti Foz de Arelho (Portugalsko) najdete dům, který jakoby vyrostl ze země. Působí jako jeskyně. Během horkého portugalského léta v něm bude příjemný chládek i bez klimatizace. Jeho autor, architekt Stanislav Fiala, ho vymyslel spolu s kamarádem, scénografem Dádou Němečkem, a jeho stavba dostala charakter dlouhodobého happeningu - setkávání a interakce přátel, vznikajícího domu a řemeslníků. Podobně jako mistři gotických katedrál i Fiala vynášel na podlahu rozestavěného domu kresbu půdorysu, aby se místní zedníci měli čeho držet. Kvůli protipandemickým opatřením se dům stále nedočkal úplného dokončení, a tedy ani mediální prezentace. Vy se teď můžete seznámit nejen s blízcím se výsledkem, ale i s procesem jeho vzniku. A to prostřednictvím skic, osobních fotografií, ale i inspirativního rozhovoru, který s Fialou vedla jiná tvůrkyně: grafická designérka, již nejčastěji potkáte v ulicích Haagu nebo Prahy a kterou jsme vloni pozvali ke spolupráci na grafickém ztvárnění našich nových skialpových lyží. To jsme ještě netušili, že se Alice Fialová nakonec stane autorkou celého nového komunikačního konceptu značky Egoé. Jak už jméno napoví, Alice je dcerou Stanislava Fialy. Svět je malý a zvlášť v bílovické inspirační síti platí, že všechno souvisí se vším.¹

Autorka rozhovoru: Alice Fialová

Mám moc ráda tvůj jednoduchý přízemní dům v portugalském Foz de Arelho, kde i kuchyň vypadá jako kus jeskyně. Čím víc neopracovaných surových materiálů v domě zanecháš, tím víc z toho cítím tvůj rukopis. Jak ale docílíš, že se cítí uvnitř dobře i člověk, který je zvyklý na vyhlazené stěny a vyleštěné podlahy?

Jak víš, ten dům je takové společné dílo, takový postupně plněný sen našeho kamaráda Dády Němečka a jeho bratra Jirky. Očarovala je myšlenka postavit dům u nehostinného a divokého oceánu. Chtěli, abych jim trochu poradil, ale já "trochu" radit neumím, takže jsem to vzal jaksi zgruntu a vznikla z toho pěkná experimentální akce.

Vybavují se mi vzpomínky z prázdnin, jak chodíš po pláži a sbíráš vyplavené a mořem omývané kmeny, které pak někde použiješ jako tyče na prádlo, rukojeť dveří apod. Není vlastně každý tvůj dům tak trochu experimentální akcí?

Dá se to tak říct. Vždycky se koukám, co okolo je, co zbylo, a čerpám tak nápady přímo na místě akce. V Portugalsku mě takhle napadlo využít místní obrovské kameny, ze kterých jsem tam viděl udělaných mnoho velkých terénních opěrných zdí podél silnic nebo oceánu. Říkal jsem si, že ty balvany by nemusely být v místních podmínkách drahé, když s nimi Portugalci takhle plývají (smích). To se potvrdilo a hlavní koncept domu byl na světě.

Když vezmeš do hry tak neobvyklý materiál, tak ti sám povede ruku a architekturu přímo nadiktuje. Do akce jsme nalákali i kamaráda statika Vítku Mlázovského, který má dlouholeté zkušenosti s rekonstrukcemi starých hradů, klášterů a kostelů. Statika konstrukce domu se totiž nejvíce podobala starověkým hradům, které byly stavěné z kamenů nasucho. Byla to dost neobvyklá příležitost stvořit něco zdravého, nedeformovaného zhýčkanými zvyky naší znormované civilizace. Do akce vstupovalo velké množství naprosto různorodých vlivů. Jedním z nich

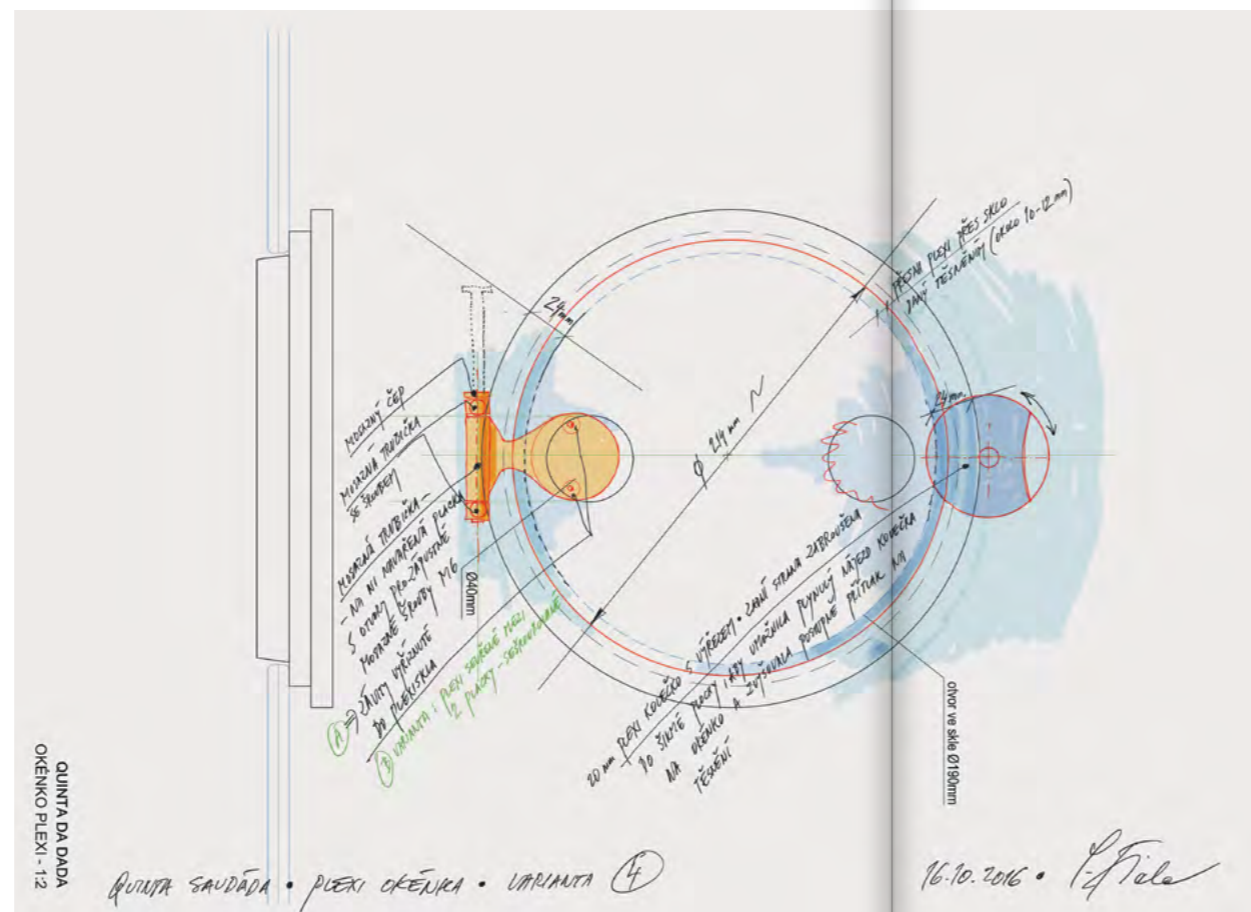
byla i ta enormní chuť investorů. Když zavládne v partě kamarádů tak dobrý společný zájem a duch, dá se zkusit téměř všechno, co dává přirozený smysl, co nakonec vedlo k vytvoření mimořádného prostoru, podobnému obydlím z dávnověků.

Když do tohoto masivního kamenného základu šikovně vložíš pohodlné a praktické dispozice a příjemné vybavení standardu, na který je civilizovaný člověk zvyklý, tak nemůže nastat problém. Dům člověka za chvíli přesvědčí o své užítkovosti a otevře v něm trochu jiné vnímání prostoru, protože nikoho neohrožuje, každý v něm nakonec nachází tu praktičnost, na kterou je zvyklý. Je trochu zvláštní, že nám dneska připadá tak divné to nejobyčejnější prazákladní řešení: postavit dům téměř celý z kamene, bez umělých izolací. Bohužel.

Byla to dost neobvyklá příležitost stvořit něco zdravého, nedeformovaného zhýčkanými zvyky naší znormované civilizace.

Nejednou se stalo, že lidi fotkám tvých domů neporozuměli a pak přiznali, že naživo je domy okouzlili. Jak si tohle vysvětluješ? Mrzí tě to?

Nemrzí. Připadá mi to přirozené. Jsem ve své tvorbě hodně svobodný a snažím se nepodléhat obvyklým, nadiktovaným konceptům. To způsobuje, že výsledné objekty jsou dost nespoutané a pro vnímání běžného člověka můžou být nesrozumitelné přepestré. Používám ale v každém projektu svobodně jen to, co v dané konstelaci dává dobrý smysl nejen mně, ale hlavně klientovi a všem zúčastněným. Všechno, co je zapojeno do výsledné

Všechno, co je zapojeno do výsledné hry, tam má svůj dobrý důvod, který ale nemusí být patrný hned. Až při soustředěnějším pozorování nebo užívání člověk pochopí smysl celku.

hry, tam má svůj dobrý důvod, který ale nemusí být patrný hned. Až při soustředěnějším pozorování nebo užívání člověk pochopí smysl celku. Parametry mých domů jsou poctivě vystavěné zevnitř, od bedlivého sledování funkčnosti až po rozumnou hospodárnost. Jejich souhrn pak tvoří duši domu.

Takové parametry se ale nedají zachytit na statické fotografii. Sebegeniálnější fotograf je tam nemůže všechny dostat. Opakovaná zkušenost ale je, že při osobní návštěvě jsou lidi postupně přirozeně vtaženi do hry, která má mnoho rovin, a začnou si domu najednou vážit. Dům není obraz, ale funkční, živoucí struktura, která si sama postupně získá jejich sympatie.

Prostředí, v kterých se každodenně pohybujeme, nás podvědomě ovlivňují. Ve filmech i v realitě často budoucnost navrhujeme maximálně stroze, bíle a vyhlazeně. Co si o téhle minimalistické bílé prázdnotě myslíš?

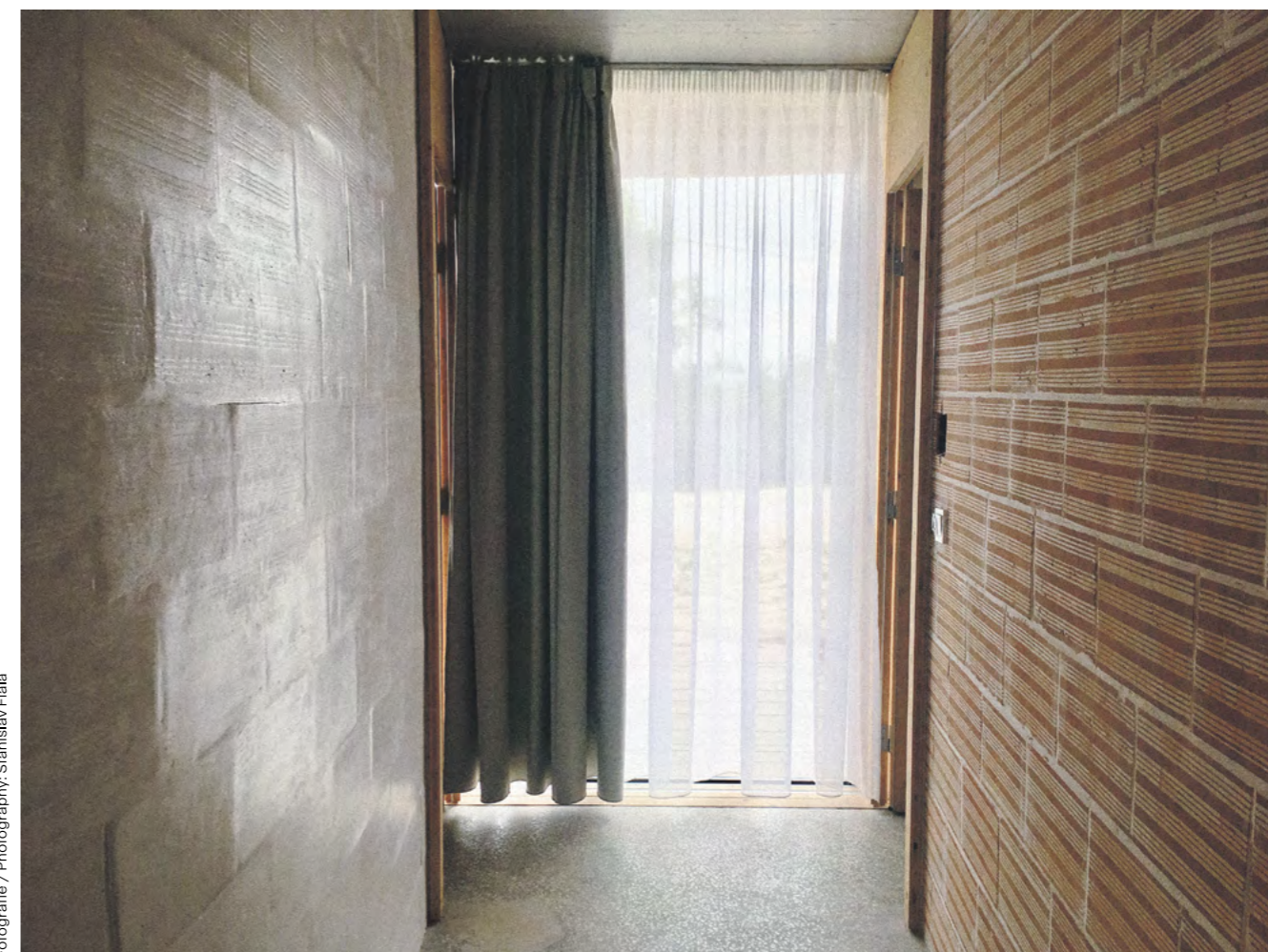
Prázdnota v nás asi dokáže stimulovat větší koncentraci na náš vnitřní svět. To se může zdát lákavým konceptem. Pocházíme ale z přírody, která nás odjakživa obklopovala. I prázdna poušť je pestrá svými různorodými tvary a texturami. V tomhle přirozeném světě jsme se vyvinuli, a proto je přinejmenším k zamyšlení, jestli mají lidská obydlí vypadat tak přísně a asketicky. Krása přírodních tvarů, světla a barev byla od dětství naším průvodcem života, zprostředkovávala nám zážitky všeho druhu a přinášela radost. Proč se tedy nepokoušet tyto hodnoty aspoň malinko přenášet i do našeho umělé budovaného prostředí?

Každopádně žádný z těchto přístupů by neměl být člověku vnucován jako ten jediný správný! Každý člověk je jedinečný a má vrozené privilegium volby. A tuhle vrozenou svobodu je třeba si uhlídat.

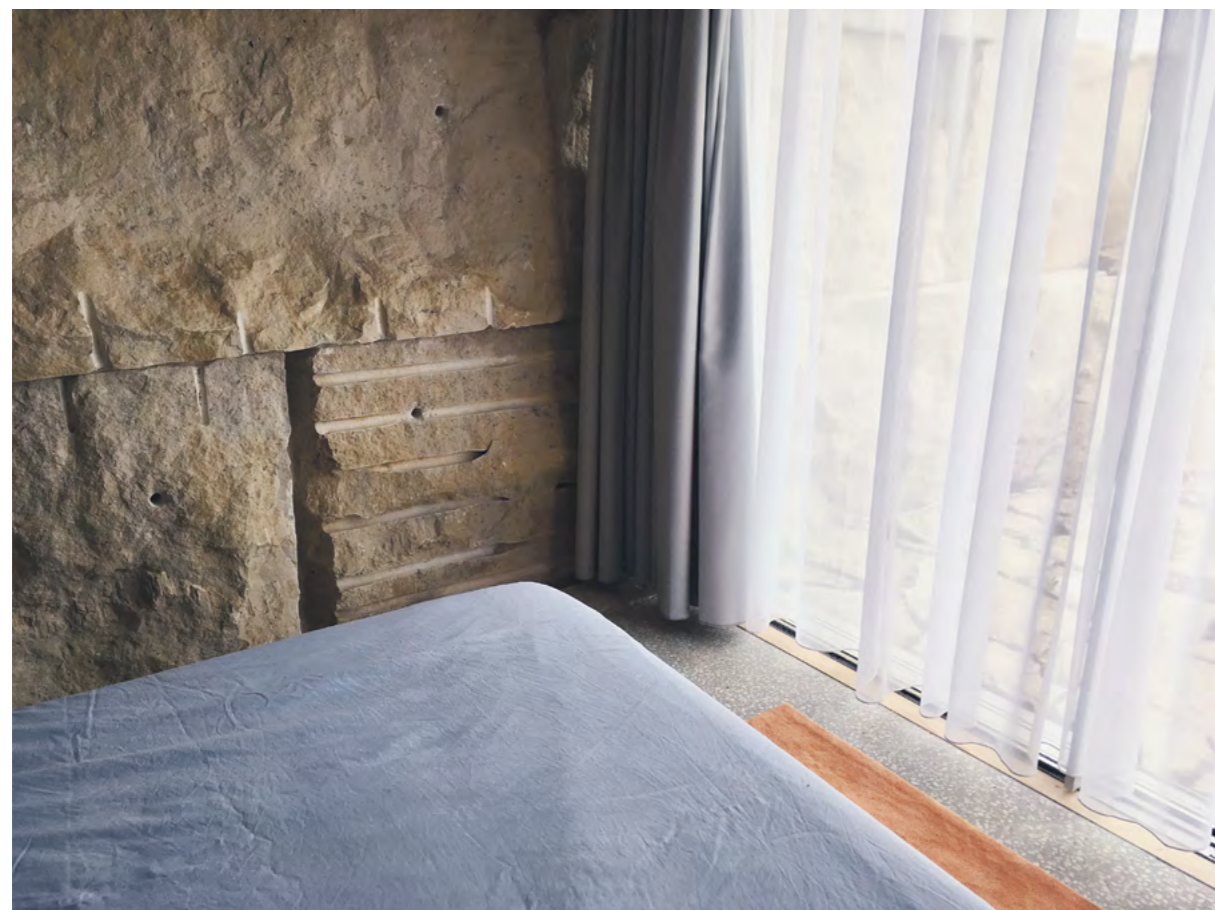
Tvým průvodcem života bylo asi dětství na opuštěné chatě v zalesněném údolí řeky, kde nebyla ani elektřina. Dokážeš si vzpomenout, cos tam dělal nejraději a jestli jsi tam získal nějakou znalost nebo dovednost, která tě provází dodnes?

Tam jsem trávil celé dva měsíce všech letních prázdnin v tom nejpříjemnějším spojení s přírodou, jaké si kluk z těžce zdevastované mostecké krajiny může přát. Chodil jsem do lesa na dříví a nosil vodu ze studánky. Dělali jsme to tak celé léto, pořád dokola, jako tibetští mniši na cestě za poznáním (smích). Kromě toho jsem lovil v řece ryby, v lese sbíral houby, borůvky a brusinky, hrál si s ohněm, budoval lesní klukovské skrýše a na potoce i v řece si stavěl z kamenů hráze. Řeku jsme přejížděli po laně natažené mezi stromy nad vodou. S tátou jsme na začátku prázdnin instalovali v potoce za chatou malou přenosnou elektrárničku, kterou sám sestrojil. Byli jsme tehdy jediní na řece, kdo měl v tom pustém údolí malé světýlko.

Všechny tyhle vzpomínky určitě využívám i ve své tvorbě, ve všech barevných spektrech, které k tvorbě patří. Mám pořádně osahané nejrůznější dřevo, kameny, ale i kovy, které měl táta jako strojař všude kolem sebe. To mi jistě pomohlo vnímat a porozumět vlastnostem konstrukcí a detailů, ty dětské zkušenosti

Fotografie / Photography: Stanislav Fiála

Fotografie / Photography: Stanislav Fiala

se dlouhodobě zúročují. O to méně zas rozumím computerům a umělé inteligenci, kterých je teď svět plný. A odtud není daleko k pocitu, že „takhle země není pro starý“.

Člověk by si měl udržet aspoň nějaký kontakt s fyzickou realitou a spíš omezovat virtuálnost své existence.

Pojď tedy na chvíli vyplout z téhle doby. Existuje nějaká jiná doba nebo kultura v dějinách lidstva, která s tebou rezonuje, a lákalo by tě ji zažít?

Asi není překvapením, že mě lákají národy, které respektovaly zemi a inteligenci vesmíru, které se snažily s pokorou jednat ve prospěch toho, co jim příroda darovala. Z dochovaných svědectví se dá usuzovat, že se tak chovala řada kmenů amerických indiánů. Za vrchol své existence považovali posílení svého ducha. Netrpěli pocitem, že mohou vlastnit. Cílem bylo nezanechat za sebou nic, čím by zatížili společnou půdu. Člověk je nejsilnější a zároveň nejsvobodnější, když dokáže být sám se sebou a nepotřebuje k tomu žádné věci okolo.

Může i tohle být důvod, proč domy často zasazuješ do prostředí tak, aby s ním co nejvíce splývaly, a je občas těžké je při pohledu z dálky vůbec najít?

Pokud se to tak jeví, dělalo by mi to radost, protože to považuju u domu za dobrou vlastnost. Kromě jiných dobrých a vždy specifických důvodů je to zřejmě moje podvědomá omluva za to, že v takové míře zasahuji do kvality, která je tu z pohledu našeho krátkého života takzvaně odjakživa.

Často jsem tě zažila s motorovkou, pilou, nebo sekerou v ruce. A když už bylo v dřevníku dost našťápaného dříví, ze zbytků kmenů jsi vyřezal třeba totém. Myslíš, že je pro kreativitu důležitá i práce vlastníma rukama?

Já si to opravdu myslím. Člověk by si měl udržet aspoň nějaký kontakt s fyzickou realitou a spíš omezovat virtuálnost své existence. Každá fyzická dovednost člověku dává vztah k prazákladu naší existence, k přirozenosti. A schopnost vrátet se k prazákladům nás může jen posílit.

Stanislav Fiala (*1962), současný český architekt. Po studiích architektury na ČVUT a AVU spolupracoval s Martinem Rajnišem v D.A. Studiu, později založil s Tomášem Prouzou a Jaroslavem Zimou studio D3A. Dnes vede svůj ateliér Fiala + Němec. Formovalo ho dětství strávené v Mostě. Ve své tvorbě rád používá přírodní a stavební materiály v surové podobě. Jeho díla vznikají v interakci s těmito svěbytnými hmotami a s procesem stavby. Hraje v nich roli improvizace. Záleží mu na propojení architektury s přírodou. Mezi jeho nejznámější realizace patří DRN a Palác Špork v Praze, administrativní budova MUZO tamtéž, rodinný dům ve Zdiměřicích nebo golf klub Čertovo břemeno v jižních Čechách. V roce 2019 byl vyhlášen Architektem roku. Rád se pohybuje v přírodě pěšky, na lyžích, na kole, nebo na plachetnici.

A jaký vztah máš k dokonalosti. Považuješ se za perfekcionista?

Já sám se za něj nepovažuji, přestože tuším, že mé okolí ano. Perfekcionista nesnáší chyby. Já je ale často respektuju jako součást hry, kterou při stavění hrajeme. Beru je jako nahrávku k něčemu, co nám vložila náhoda do cesty, aby třeba i obohatila a zkvalitnila výsledek. Co špatně toleruji, je nedbalost či nezáměr o svůj díl práce. Z toho pak kolem mě vznikne třeba i konflikt, který si možná někdo chybně vyloží jako můj přehnaný perfekcionismus.

Dlouho ses obešel bez počítače a projekty navrhoval na kreslícím prkně, až v posledních letech jsi nucen být často na příjmu. Dřív jsi při práci poslouchal muziku, momentálně rád tvoříš spíš v tichosti. Má to nějakou spojitost?

Mám různá období. Někdy mi muzika dělá radost a pomáhá dotvořit náladu, při které jde práce od ruky. Ale máš pravdu, že čím dál více si vážím ticha, které nechává zaznít nějakým vnitřním melodickým. Ty v přítomnosti množství moderních přístrojů nejsou tak slyšet. Civilizace se zdá hlučnější, čím je modernější a rychlejší.

Když nepřichází soustředění za tebou, musíš přijít za soustředěním ty sám.

Máš celoživotní blízký vztah se svou prací a není skoro dne, abys něco netvořil. Co děláš, když se tvá kreativita zasekne a řešení nepřichází? Stává se ti to vůbec?

Některé úlohy opravdu vzdorují. Ale když se do nich ponoříš a poctivě jim věnuješ dost času, tak míza začne proudit. Čím je člověk zkušenější, tím lépe umí mízu rozproudit. Když nepřichází soustředění za tebou, musíš přijít za soustředěním ty sám. Ptal jsem se jednou profesionálních muzikantů, jestli zažívají na jevišti ten moment, kdy najednou člověku nejde nota a rytmus je ve zpoždění, a co s tím pak dělají. Odpověď zněla, že si to nemůžou dovolit a že je potřeba prostě začít a dělat, že to jde a ono to postupně jít začne. A divák si ničeho třeba ani nevšimne.

Alice Fialová (*1992), grafická a webová designérka, autorka konceptů. Vystudovala na Královské akademii umění v Haagu (KABK) a absolvovala studijní pobyt na Saint Martin's University v Londýně. Pracovní zkušenosti získala ve studiu ZZZ, ve studiu Najbrt nebo v ateliéru CCEA MOBA, v Centru pro středoevropskou architekturu. V současnosti pracuje na volné noze. Pobývá převážně v Haagu a v Praze. Tvoří projekty od prvního nápadu přes koncept po vizuální prezentaci. Mezi její osobní tvůrčí díla patří výstava Projekt pravé hemisféry (Praha 2018), kde zkoumá roli intuitivního citění a imaginace ve světě zrychlených informací, racionality a důrazu na efektivnost. Věnovala se závodně alpskému lyžování.

Stanislav Fiala

Fotografie / Photography: Herbert Slavík

A hidden house is a happy house

In the small parish of Foz do Arelho in Portugal, there is a house which seems as if it had sprouted right up from the earth. It looks like a cave. During hot Portuguese summers, it will stay nice and cool even without air conditioning. Its creator, the architect Stanislav Fiala, designed it with his friend, the set designer Dáda Němeček, turning the whole building process into a continuous happening – an event where friendships, crafts and the emerging house all mingled and worked together. Just like Gothic master builders, the architect would plot the layout on the floors of the unfinished house so that the local builders would have something to follow. Because of the pandemic, it is still waiting for the finishing touches and hence also for its introduction in the press. However, thanks to some sketches, personal photos and an inspirational interview, you now have a unique opportunity to learn not only about what to expect but also about how it all came to be. Stanislav Fiala has given an interview to another artist, a graphic designer you can most often meet in the streets of the Hague or Prague, an artist we had invited to work with us on the graphic design of our new alpine skis last year. Little did we know that Alice Fialová would end up being the author of the whole new communication concept for the Egoé brand. As you might have gathered, Alice is Stanislav's daughter. It's a small world – and in our Blfovice inspirational network, we believe that everything is connected to everything else.¹

Author of the interview: Alice Fialová

I really like your simple bungalow in Foz do Arelho in Portugal with its cave-like kitchen. The more raw materials you leave in a house, the more I feel your touch. Even a person used to smooth walls and shiny floors feels good there. How do you do it?

As you know, the house is a kind of a joint enterprise, a dream that slowly came true for our friend Dáda Němeček and his brother Jirka. They were fascinated with the idea of building a house on the coast of a mighty and wild ocean, and asked me for a bit of advice. But I am not good with "a bit" of advice, so I decided to go the whole hog and a great experiment ensued.

So the Portuguese house presented the perfect opportunity to create something healthy and untouched by the self-indulgent style of our highly homogenized culture.

I have memories of you walking along the beach, collecting bits of driftwood which you then used for clothes rails, door handles and so on. Isn't every house of yours an experiment?

Well, I guess it is. I always look around to see what there is, what can still be used, I get ideas there and then. In Portugal, it occurred to me to make use of the huge rocks the locals build massive retaining walls with along roads or by the ocean. I thought the stones couldn't be that expensive since the

Portuguese wasted them like that (laughing) – I was right. And there you have it, the main concept of the house was born.

When you play with such unusual material, it guides your hands and kind of dictates the architectural aspect. We cajoled our friend, structural engineer Vítek Mlázovský to join us, as he has lots of experience with renovating old castles, monasteries and churches. The structural properties of the house closely resemble those of medieval castles which used to have dry stone walls. So the Portuguese house presented the perfect opportunity to create something healthy and untouched by the self-indulgent style of our highly homogenized culture. Numerous extremely diverse factors came in to play there, one of them the tremendous enthusiasm of the investors. When you have a band of mates who share the same passion, almost anything can be tried. So the result is one extraordinary space, resembling a dwelling from distant times.

When you complement a robust stone core with a well thought out layout and the latest conveniences that a modern person is used to, you cannot go wrong. It doesn't take long for the house to convince us of its usefulness, it makes us see the space differently. And it's not intimidating, in the end, everyone finds that things still are as practical as they are used to. It is a bit funny that today we find it strange to have almost a whole house built from stone, without artificial insulation, when it is the most ordinary, the most basic of solutions. It's sad, really.

There have been occasions when people didn't get your houses at all when seeing them in a photo but when they saw them for real, they were captivated by them. How do you explain it? Does it bother you?

Fotografie / Photography: Stanislav Fiala

Everything that makes it to the final round is there for a good reason, not always immediately apparent. Only when you look closer or actually live there, do you begin to get the whole picture.

No, I think it's only natural. I am quite a free spirit where my work is concerned and try not to give in to the prevailing regulation concepts. This means that my buildings are fairly unconventional and an ordinary person might see them as an incomprehensible motley of sorts. Saying that, in each project I only play around with what makes sense in that particular situation, not only to me but especially to the client and the others involved. Everything that makes it to the final round is there for a good reason, not always immediately apparent. Only when you look closer or actually live there, do you begin to get the whole picture. The particulars of my houses stem from the core – keeping a watchful eye on the functionality and being sensible when thinking of economy. This is what forms the heart of the whole house.

But it isn't something you can capture on a static photo. No matter how good the photographer is, you just cannot get it all in. In my experience, when people visit my houses in person, they become unwitting players in a game of many levels and find themselves appreciating what they are experiencing. A house is not a painting on a wall but a functional living entity that slowly wins your heart.

The environment we exist and work in every day affects us on a subconscious level. In movies and real lives too, future living is often extremely stark, white and sleek. What is your view on this white minimalist emptiness?

The emptiness in us can probably make us concentrate more on our inner worlds, which might sound quite tempting. But we come from nature that has been around us from time immemorial. Even a barren desert is rich in various shapes and textures. We have evolved in this natural environment and so the question if human dwellings should look so stark and austere definitely gives some food for thought. The beauty of natural shapes, light and colours guides us through life from the moment we are born, gives us a chance to experience all sorts of adventures and brings us so much joy. So why not include at least a tiny part of these values into our artificial environments? Although, neither of these approaches should be forced on us as the only correct one! Every person is unique and has an innate prerogative of choice. And this deep-seated freedom must be preserved.

You must have been guided through life by a childhood spent in a small cabin with no electricity, in a wooded river valley in the middle of nowhere. Can you remember what you most enjoyed about it and if it has left you with any skill or piece of knowledge that has stayed with you until today?

I used to spend the whole two months of the summer holidays there every single year, in the most glorious connection with nature that a boy from a ravaged mining region could ever wish for. I used to collect wood from the forest and water from a spring, we would be doing that throughout the summer, time

and time again, like Tibetan monks on a journey of discovery (laughing). I would also go fishing in the river, forage for mushrooms, pick blueberries and lingonberries, build dens in the forest and dams in the stream. We would cross the river on a rope stretched above the water between two trees. At the start of the holidays, we would first install a portable power unit in the stream behind the cabin with my dad, which he built himself. At the time, we were the only ones with a bit of light in that deserted valley.

I definitely draw on all these memories in my work, all the colours that go with it. I still remember the feel of the various types of wood and stone, and even metal that dad had all around him because he was a mechanical engineer. It has certainly helped me to understand structural properties and all the details. Those childhood adventures have been put to a good use over the years. On the other hand, I am not so great with computers and artificial intelligence that rule the world today. Which leads me to think that "this is no country for old men".

I believe we should maintain at least some contact with physical reality and try to limit some of the virtuality in our existence.

Let's leave the present for a moment. Is there a period of time or culture in the history of mankind you are drawn to and would like to experience?

It probably comes as no surprise that I am intrigued by people who respected the Earth and the intelligence of the Universe, who strived to live in harmony with Nature. Records

show this was the way of life of many Native American tribes. Strengthening their spiritual lives lay at the pinnacle of their existence. They didn't feel the need to own, their aim was to leave behind nothing that would harm their common land. People feel the strongest and most free when they are able to enjoy their own company without earthly possessions.

If concentration won't come to you, then you must go to the concentration.

Could this be one of the reasons why you design your houses so that they blend in with their environments, that sometimes they are impossible to make out when looking from afar?

If it seems like that, then I am really happy, as I consider this to be one of the strengths a house can have. Apart from other good and always justified reasons, it is perhaps a kind of an apology on my side for somehow disrupting the quality that has been here since time immemorial, from the point of view of our relatively short lives.

I would often see you with a chainsaw, a handsaw or an axe in your hand. And once the woodshed was filled to the brim, you would turn the leftover bits of wood into, for example, a totem. Do you think manual work is important for creativity?

Yes, I do. I believe we should maintain at least some contact with physical reality and try to limit some of the virtuality in our existence. Any manual skill connects the person to the original foundations of our existence, to our human nature. And the ability to return to our foundations can only make us stronger.

Fotografie / Photography: Stanislav Fiala

And what about your relationship with perfection, do you consider yourself a perfectionist?

No, I don't see myself as a perfectionist although those around me might disagree. A perfectionist can't stand mistakes but I often see them as part of the game we play when building a house. For me, any mistake is an opportunity not to be missed, it could even improve the result. What I do find hard to tolerate is carelessness and lack of interest in one's own work. This can develop into a conflict with me which some may wrongly interpret as my excessive perfectionism.

For a long time you did without a computer and designed your projects on a drawing board. It's only in the past few years you have been forced to connect, so to speak. You used to enjoy listening to music while working and now you tend to prefer silence. Are there any reasons for that?

I go through stages. Sometimes music makes me happy and complements the atmosphere when one is doing well. But you are right, I appreciate silence more and more. It lets the inner

melody echo through. When there are too many modern distractions, its sound is somewhat muffled. The more advanced and faster civilization is, the louder it seems to become.

You have a lifelong close relationship with your work and there is not a day you would not be creating something. What do you do when you get stuck and you see no solutions in sight? Does it ever happen to you?

There are some jobs that just hold out. But when you immerse yourself in them and truly give them the time they need, the juices get flowing again. The more experienced you are, the better you are at spurring the juices on. If concentration won't come to you, then you must go to the concentration. I once asked professional musicians if they ever experienced a moment on stage when the tune was suddenly out and rhythm delayed, what they did about it. They said they couldn't afford that, they had to simply carry on and pretend everything was fine and gradually, it was. The audience might not even notice.

Stanislav Fiala (*1962), a contemporary Czech architect. After studying architecture at the Czech Technical University and the Academy of Fine Arts, he collaborated with Martin Rajniš at the D.A. studio, later founding the D3A studio with Tomáš Prouza and Jaroslav Zima. Today, he heads his own studio, Fiala + Němec. He was shaped by his childhood spent in Most. In his work, he likes to use natural and raw building materials, weaving them through the construction process where improvisation plays a big part. He feels strongly about linking architecture with nature. His most famous objects include DRN and the Špork Palace in Prague, the MUZO administrative building there, a family house in Zdiměřice and the Čertovo břemeno golf club in South Bohemia. In 2019, he was named Architect of the Year. He enjoys discovering nature on foot, on skis, on a bicycle and on a sailboat.

Alice Fialová (*1992), a graphic and web designer, concept creator. She graduated from the Royal Academy of Arts in The Hague (KABK) and studied at the Central Saint Martins University of the Arts in London. She gained some work experience at the ZZZ studio, the Najbrt studio and the CCEA MOBA studio, at the Centre for Central European Architecture. Currently, she is working as a freelancer. She divides her time between The Hague and Prague. Her projects come in a whole package, from the initial idea, to the concept and visual presentation. Her personal creative works include the exhibition Project of the Right Hemisphere (Prague 2018), where she explores the role of intuition and imagination in a world of accelerated information, rationality and emphasis on efficiency. She used to compete in alpine skiing.

Fotografie / Photography: Stanislav Fiata

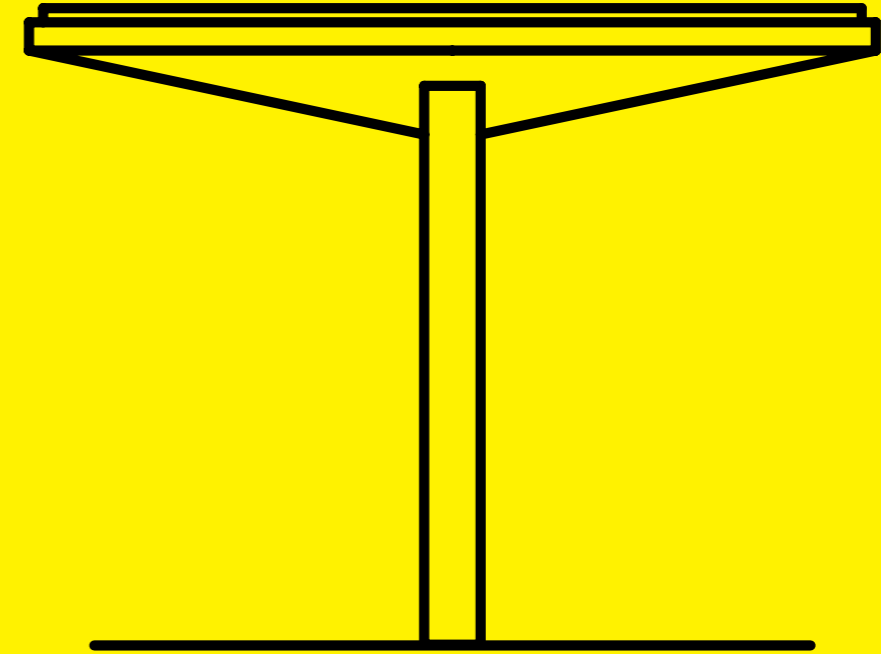

QUINTA DA PÁDA • VARIANTA A

3.8.2016 P. Fiata

inzerce / advertisement

Projekty v dopravní infrastruktuře / Transport infrastructure projects

egoe.eu
egoe-plus.eu

mmcité⊕
mění identitu, nově je součástí skupiny Egoé
is now part of the Egoé group under a new name

EGOE
plus

Výstava ŽNĚ DESIGNU v Bílovicích / Exhibition Design Harvest in Bílovice

Motolaha CPMotion, studio DIVAN DESIGN / Continuous passive motion device

Designové dožínky v Bílovicích 519

Autor článku: Vít Jakubiček

Jaký je význam designu v dnešní době a jaká může přinášet řešení problémů naší společnosti? Co je současný český průmyslový design? Znáte nějaké české firmy, které s designéry spolupracují? I těmito otázkami na zlínské univerzitě začínáme nový semestr zaměřený na současné tendence v designu. Neexistuje na ně jednoduchá a jednoznačná odpověď, což dokazují i mnohdy rozpačité reakce studentů. Je design spíše o velkých jménech etablovaných značek a designérů a o jejich odvážných kreativních a často soliterních projektech? Nebo je pro nás daleko důležitější zdánlivě anonymní design, který vstupuje do našich životů o něco méně okázale, ale spoluvytváří a zkvalitňuje prostředí okolo nás, pomáhá nám a usnadňuje každodenní práci doma, v zaměstnání či ve volném čase? Opět dotaz, na nějž není snadné odpovědět. Možná podobné otázky stály před organizátory Žní designu, když se v loňském roce rozhodli uspořádat přehlídku reflektující současný stav českého průmyslového designu.

Dnešní doba se nese ve znamení velkých proměn v nahlížení na svět okolo nás. Daleko více než dříve si uvědomujeme ekologické problémy, rizika nevázané spotřeby a také globálního světa, která jsou v poslední době ještě zesílená celosvětovou pandemií. Jako určitou autoimunitní reakci na tyto problémy můžeme vnímat snahy výrobců i samotných návrhářů o hledání konceptů eliminujících módnost a efemérnost ve prospěch nadčasovosti, funkčnosti, inovace, solidnosti či udržitelnosti, které odráží známé „desatero principů dobrého designu“ Dietra Ramse. Vyslovil ho již v roce 1976 v New Yorku v komentáři k novým produktům pro společnost Vitsœ. Z Ramsovy perspektivy by měl být dobrý design takový, který je „inovativní... užitečný... estetický... pomáhá produkt pochopit.“ Dobrý design podle něj není rušivý, je upřímný a také dlouho vydrží, protože je schopen se vyhnout módním

trendům a nevypadat tak zastaralé. V neposlední řadě by měl být ohleduplný k životnímu prostředí a tak minimální, jak je to jen možné.

Snad všechny tyto charakteristiky jako by implicitně promlouvaly prostřednictvím desítek exponátů – sériově vyráběných produktů českých značek, navržených ve spolupráci s designéry a vybraných pro akci Žně designu. Ta se konala na začátku září 2020 v areálu společnosti mmcit+ v moravských Bílovicích. Do výstavního prostoru, který jindy slouží jako výrobní budova, byla zařazena pestrá směs zahrnující předměty od drobných produktů do domácnosti až po složité strojní mechanismy. Tyto „dožínky českého průmyslového designu“, myšleno ve smyslu oslavy velké úrody a úspěšné sklizně na konci léta, představily celou řadu pozoruhodných produktů, které běžně užíváme, aniž bychom si jejich výjimečnost naplno uvědomovali.

Motivací organizátorů se proto stala popularizace a intenzivnější komunikace problematiky průmyslového designu, oboru, který se často vyznačuje spíše účelnými funkčními formami a je širší veřejností vnímán jako nenápadná „Popelka“, zvláště ve srovnání s velkolepými exhibicemi například českých designérů skla. Přesto jsou jeho výsledky velmi důležité. Každodenně ovlivňují kvalitu našeho života, ať se jedná o kuchyňské potřeby, nábytek, dopravní prostředky či zdravotní techniku. Po pádu komunismu před třiceti lety se naše republika znovu zapojila do tržního hospodářství, kde hraje kvalita návrhů, jejich provedení a přidaná hodnota významnou úlohu v konkurenceschopnosti. Skrze širokou škálu prezentovaných předmětů výstava „úrody designu“ mimo jiné mapovala, kam se český průmyslový design od té doby posunul a zda si vydobyl své jméno.

Po bouřlivých devadesátých letech poznamenaných ne vždy úspěšnou privatizací a zánikem celé řady podniků a po první dekádě 21. století nesoucí se v duchu hledání cest ke spolupráci přineslo druhé desetiletí řadu úspěšných realizovaných projektů, které si své zákazníky našly v tuzemsku i zahraničí. A prostoru pro další růst je zde hodně, proto chtějí organizátoři vybudovat ze Žní designu širší platformu pro komunikaci dalších forem spolupráce a také diskuzi o potenciálu kreativního průmyslu.

Závěrem lze konstatovat, že tato ojedinělá výstavní akce představovala optimistické nadechnutí v nesnadném období roku 2020, zmítaném globální pandemií. Mimo jiné připomenutím, že může z iniciativy soukromé firmy vzejít bohatý projekt, který do jisté míry doplňuje roli státu v oblasti propagace designu snahou propojit jednotlivé subjekty – designéry, firmy a veřejnost. Zvláště je chválné, že touto zcela novou aktivitou se snaží organizátoři alespoň částečně navázat na činnost Design centra ČR, které bylo na konci roku 2007 rozhodnutím Ministerstva průmyslu a obchodu zrušeno. Kvalitní design je jednou z cest z ekologické či ekonomické krize a investice do něj se dříve či později zúročí. Je proto škoda, že podobná aktivita nepřichází shora s přímou podporou státu, ale je potřeba ji budovat zespodu od výrobců. Přesto dává novou naději, že schopnost, zručnost a technologická pokročilost tuzemských výrobců a také kreativita designérů, hledání nových inovativních řešení a snaha dosáhnout vysoké přidané hodnoty jen tak nezapadnou a budou stále hlasitěji artikulovaným tématem.

Mgr. Vít Jakubiček, Ph.D. (*1987) absolvoval magisterský obor Dějin umění na Filozofické fakultě MU v Brně (2012) a doktorský obor Multimedia a design na Fakultě multimediálních komunikací UTB ve Zlíně (2020). Pracoval v Národním památkovém ústavu v Kroměříži a v současnosti je kurátorem sochařství a designu Krajské galerie výtvarného umění ve Zlíně. Učí na Fakultě výtvarného umění VUT v Brně, Fakultě multimediálních komunikací a Fakulty managementu a ekonomiky UTB ve Zlíně.

Je odborníkem na dějiny architektury a designu, kde se zaměřuje především na problematiku zlínské Školy umění a její významné osobnosti. Je autorem výstavních projektů *Ostrov umění v moři průmyslu – Zlínská škola umění (1939–1949)* a *Rozum versus cit: Zlínský průmyslový design 1918–1958* a také mnoha menších monografických výstav.

Jízdní kolo Duratec Phantom / Bicycle Duratec

Vernisáž výstavy / Opening of the exhibition

Novorozenecký inkubátor TSE Shelly, studio DIVAN DESIGN / Neonatal intensive care unit

Skialpová lyže Egoé Beat, Egoé studio / Touring ski

Transportní lůžko Linet Sprint 100, studio DIVAN DESIGN / Transport stretcher

Hasičské zásahové rukavice Holik SenPro / Firefighter gloves

Forma pro výrobu plášťů, Continental Barum / Tyre molds

Výstava ŽNĚ DESIGNU v Bílovicích / Exhibition Design Harvest in Bílovice

Design Harvest Festival in Bílovice 519

Author of the article: Vít Jakubiček

What is the role of design today and how can it help solve problems in our society? What is the current Czech industrial design actually about? Do you know any Czech companies that team up with designers? These are examples of questions students at the Tomas Bata University are asked at the beginning of a new semester which focuses on current design trends. Naturally, there are no simple and clear answers and judging by the rather tentative reactions we get from students, they know that too. Is design more about the big names of established brands and designers and their bold yet oftentimes one-off projects? Or does the seemingly anonymous design hold more importance for us? The kind that comes into our lives in a slightly less showy way but at the same time contributes to the creation and improvement of our environment, the kind of design that makes our everyday lives easier at home, at the workplace or in our free time? Another question to which there are no easy answers. The organizers of Design Harvest who decided to put together an exhibition reflecting the current situation of Czech industrial design last year might have been faced with similar question marks.

The last few years have significantly changed the way we perceive the world around us. Nowadays, we are far more aware of issues connected to the environment, reckless consumption and the resulting problems of the global world, recently further aggravated by the current pandemic. Many manufacturers and designers have reacted to this situation in a somewhat autoimmune response, pursuing concepts that reject trendiness and ephemerality in favour of timelessness, functionality, innovation, quality and sustainability. These qualities reflect the legendary ten principles of good design by Dieter Rams. He first voiced his suggestions back in 1976 in New York, while commenting on new products for the Vitsoe company. In Rams' view,

a good design should be "innovative...useful...aesthetic...understandable." According to him, a good design is unobtrusive, honest and long-lasting as it is able to transcend fashion trends, thus not becoming dated. And last but not least, it should be environmentally friendly and as minimal as possible.

Almost all these qualities emanated from the dozens of exhibits selected for the Design Harvest – mass-produced products by Czech brands, designed in collaboration with various designers. The event took place last year at the beginning of September on the premises of the mmcité+ company in Bílovice, south Moravia. The venue, in ordinary times serving as a production building, offered a diverse mix of items ranging from small household products to complex machinery. This "harvest of Czech industrial design" (a celebration of bountiful crops and triumphant harvest at the end of summer) introduced lots of remarkable products that we use every day without fully realizing their exceptional quality.

The organizers were therefore motivated to draw more attention to the issue of industrial design, a domain often associated with more utilitarian functions and forms, and promote it further. General public considers this kind of design a sort of a plain "Cinderella", especially when compared with extravagant pieces of, for example, designers of Czech glass. Despite that, industrial design products are actually highly important. They affect the quality of our lives every single day, be it kitchen utensils, furniture, means of transport or medical technologies. After the fall of communism more than thirty years ago, our republic rejoined the market economy, where the quality of design, workmanship and added value play a significant role in competitiveness. With the wide range of presented objects,

the Design Harvest exhibition also offered a picture of how Czech industrial design had changed since then and whether it had made a name for itself.

The turbulent nineties were influenced by the (not always) successful privatization as well as by the demise of many enterprises. Then came the first decade of the 21st century, a time of searching for ways to cooperate, followed by the second decade which brought a large number of successful projects that found customers at home as well as abroad. And there still is lots of room to grow. That is why the organizers would like to transform the Design Harvest into a larger platform that would showcase other forms of collaboration and offer space to discuss the potential of creative industry.

Last but not least, this unique exhibition also constituted a breath of fresh air in the difficult times of the 2020 pandemic, if only by showing that a commendable project can come into being as a result of an initiative shown by a private company. A project that, to a certain extent, has taken over the government's role of promoting design by linking up the individual entities – designers, companies and the general public. Especially admirable is the fact that with this brand-new endeavour, the organizers are at least in part trying to continue in the activities of the Czech Design Centre, closed down at the end of 2007 by the order of the Ministry of Industry and Trade. High quality design is one of the ways out of an environmental or economic crisis and any investments made in it will certainly pay off, sooner

or later. It is therefore a great shame that a similar project has not come from above with a direct support of the government but it is necessary to build it up from the bottom, the manufacturers themselves. In spite of that, it brings hope that the abilities, skills and advanced technologies of home manufacturers, as well as the creativity of designers, their quest for new innovative solutions and efforts to achieve high added value shall enjoy a lot of attention and become an increasingly crucial point of discussion.

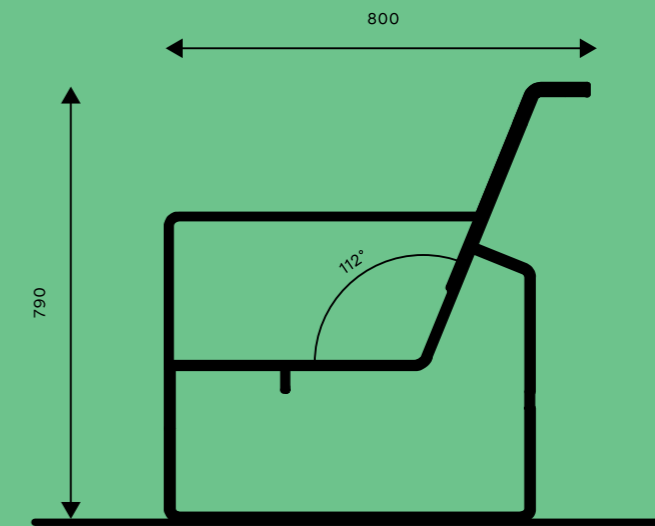
Mgr. Vít Jakubíček, Ph.D. (*1987) graduated with a master's degree in the History of Art at the Faculty of Arts at Masaryk University in Brno (2012), and a doctoral degree in Multimedia and Design at the Faculty of Multimedia Communications at TBU in Zlín (2020). He has worked at the National Heritage Institute in Kroměříž, and currently, he is the curator of the collection of sculptures and design at the Regional Gallery of Fine Arts in Zlín. In addition, he works as a lecturer at the Faculty of Fine Arts at Brno University of Technology and the Faculty of Multimedia Communications and Faculty of Management and Economics at the TBU in Zlín. He is an expert on the history of architecture and design, focusing mainly on the issues of the Zlín School of Arts and its notable figures. He is the author of the exhibition projects *The Island of Art in the Sea of Industry – Zlín School of Arts (1939–1949)* and *Sense vs Sensibility: Zlín industrial design 1918–1958*, as well as many other minor monographic exhibitions.

Zubní kartáček Spokar X, studio Novague / Toothbrush

Výroba venkovního nábytku a mobiliáře
Manufacture of street and garden furniture

egoe.eu
egoe-kovo.eu

kovocité

mění identitu, nově je součástí skupiny Egoé
is now part of the Egoé group under a new name

EGOÉ
kovo

LRAGA 415

Jak se tvoří designér

Autor článku: Richard Vodička

Design je proces, v rámci kterého vzniká nejvhodnější řešení. Pokud jde o průmyslový design, je na konci tohoto procesu finální návrh dále rozpracovaný do výrobních výkresů. Jsou to noty, podle kterých následně hraje výroba. Ale kde se líhnou designéři, co všechno mají umět, a jak by taková líheň měla vypadat? A proč jsou některé koncepce vzdělávání designérů i po dlouhých desetiletích stále inspirativní?

Výmar/Desava/Berlín (1919–33)

Legendární škola Bauhaus byla založena v roce 1919 ve Výmaru a její odkaz dodnes rezonuje v laických i odborných kruzích. Jednalo se totiž o uměleckou vzdělávací instituci, která dokázala revolučním způsobem reagovat na nové potřeby rozvíjející se průmyslové společnosti v Německu po první světové válce. Kouzlo jejího úspěchu a vlivu na design, architekturu i na volné výtvarné umění spočívalo v jednotné vizi jejích zakladatelů v čele s architektem Walterem Gropiem. Ten se dokázal obklopit mezinárodním týmem umělců, kteří ve své době patřili ke špičce. K pochopení změny v uvažování tvůrců stačí vedle sebe položit fotografii jakékoliv secesní stavby a nové budovy Bauhausu v Desavě (1925/26). Na první fotografii bude dominovat dekorativnost, ornament, umělecké řemeslo, na té druhé se objevuje geometrie, čistota, přehlednost a práce s průmyslově vyráběnými prvky. Totéž, jen v menším měřítku, je patrné z předmětů denní potřeby, které na Bauhausu vznikaly: nádobí, lampy, nábytek, textilní doplňky do domácnosti. To vše se díky sériové výrobě mělo stát dostupnějším pro širší masu. Nástup Adolfa Hitlera k moci znamenal definitivní konec této líhně. Škola tak fungovala pouhých 14 let a osobnosti jako Josef Albers, László Moholy-Nagy, Marcel Breuer, bývalí ředitelé Bauhausu Ludwig Mies van der Rohe a Walter Gropius odešli do Spojených států, kde se již individuálně věnovali své praxi i pedagogické činnosti.

Ulm (1953–68)

Zůstáváme stále v Německu, jen se v čase posouváme do padesátých let. Ulmská škola designu (HfG = Hochschule für Gestaltung) si zaslouží stejnou pozornost jako její známější „sestra“ z předchozího odstavce. Po zkušenostech s tím, jakou devastací společnosti může způsobit totalitní nacistický režim, si zakladatelé ulmské školy Otl Aicher, Max Bill a Inge Schollová

předsevzali, že se designér musí podílet na znovuvybudo-
vání společnosti postavené především na demokratických principech a sociální soudržnosti. Designérovi tedy nemůže jít jen o estetické řešení a funkčnost produktu, je potřeba si osvojit i termín společenská odpovědnost a taky vždy myslet na uživatele a jeho potřeby. Chápat základní výtvarné principy, jako je kompozice, vhodnost měřítko, stanovování vhodných barevných schémat včetně nauky o materiálech – to má být samozřejmostí, ale nově se objevují požadavky, aby designér rozuměl fungování společnosti, měl poznatky z filozofie a psychologie a chápal svoji práci z hlediska ekonomických dopadů. Absolvent z Ulmu měl doslova pomáhat zvyšovat životní standard a kulturu technického věku v každé oblasti výroby spotřebního zboží až po dům, včetně aut, vlaků a lodí. Designér neměl být považován za umělce, ale spíše za koordinátora vývoje, který dohlédne na vyvážené uspokojení všech spotřebitelských požadavků. Důležité je také vnímat, že kvalita života nespočívá pouze v dobře vybavené domácnosti, ale že vyspělá společnost pečuje o veřejný prostor. Proto není žádným překvapením, že se mezi návrhy objevují pouliční lampy, vozy metra, zastřešení čerpacích stanic nebo autobusové zastávky. V polovině padesátých let zahájil Hans Gugelot s týmem studentů spolupráci s průmyslovým designérem Dieterem Ramsem a firmou Braun. Společně navrhli například radiogramofon SK4 přezdívaný Sněhurčina rakev. Nadčasové geometrické řešení produktů Braun později inspirovalo designérský tým společnosti Apple. iPod, iPhone, iMac – tam všude vzdáleně zaznívá německá tvarová příslost.

Vedle zaměření na průmyslový design se ulmská škola systematicky věnovala i vizuální komunikaci a filmu. Vývojová skupina 5 pod vedením Otl Aichera stála za návrhy vizuálních stylů pro Braun nebo Deutsche Lufthansa.

Bohužel ani ulmská škola neměla navzdory kvalitním výsledkům dlouhého trvání, postupně krácení finančních prostředků vedlo až k jejímu úplnému uzavření v roce 1968. Inspirace ulmským způsobem uvažování však přetrvává dál a budova školy dnes funguje jako veřejně přístupné muzeum pod názvem HfG Archiv Ulm.

Design či nedesign

Slovo design je zrádné. Všichni ho používají, ale každý si za ním představuje trochu něco jiného. Proto jsme se rozhodli podívat se designu na kobytku. Pěkně lingvisticky. A co nás firemní komisař Lex zjistil?

Co kraj, to jiné pojetí slova design. Od dob vzniku původního latinského designare uteklo mnoho vody a význam tohoto slova se proměňoval ještě dávno před tím, než si jej osvojila angličtina (fanoušci italské renesance a jejího stěžejního konceptu, disegna, jistě vědí). V češtině jsme si dlouho vystačili s pojmem průmyslové výtvarnictví, měnící se potřeby ale postupně přinesly použití anglického slova design i k nám. A jak to bývá s čerstvými jazykovými výpůjčkami, design má v češtině pořád ještě poměrně úzký význam.

Český slovník cizích slov vysvětluje jednoduše (volně převyprávěno):

1. nákres, návrh výrobku
2. tvarování výrobku vycházející z funkce a estetického dojmu, povrchová úprava obecně
3. odvětví výtvarného umění zabývající se estetikou spotřebních předmětů, nástrojů a architektonických prvků, průmyslové návrhářství.

Naopak v angličtině, kde je slovo design přeci jen o něco déle doma, má mnohem zásadnější a taky širší význam. Na prvním místě znamená tyto činnosti (notně zkráceno ze slovníku Merriam-Webster):

1. Něco vymyslet a vytvořit si v hlavě plán. Případně vést tento plán k realizaci.
2. Mít cíl, záměr.
3. Navrhnout něco, co bude sloužit konkrétnímu účelu.

Z dalších definic se nám v redakci líbí:

- Konkrétní cíl nebo úmysl jednotlivce nebo skupiny lidí.
- Mentální projekt, který konkretizuje prostředky k dosažení určitého cíle.
- Uspořádání částí a detailů v rámci produktu nebo uměleckého díla, vždy ale s ohledem na celek.

Francouzština je na tom podobně jako čeština v tom, že slovo design je tu taky docela nováčkem. Má tedy docela úzký, ale o to sympatičtější význam. Jedna z definic jej popisuje takto: Disciplína zaměřená na harmonizaci lidského prostředí od návrhu předmětů každodenní spotřeby až po územní plánování. Design je ve francouzštině mnohem více spjat s průmyslovým designem než s estetikou jako takovou.

Dobré vědět. A ještě lepší: pracovat na rozšíření a snad i posunutí významu slova design v češtině. Trochu víc promyšleného záměru a účelu. A taky vědomí souvislostí s vlivem na prostředí kolem nás. Víme, že design to v sobě má.

Autor: Vladka Černá

Dům Kandinskij/Klee, Desava / Kandinskij/Klee Master House, Dessau

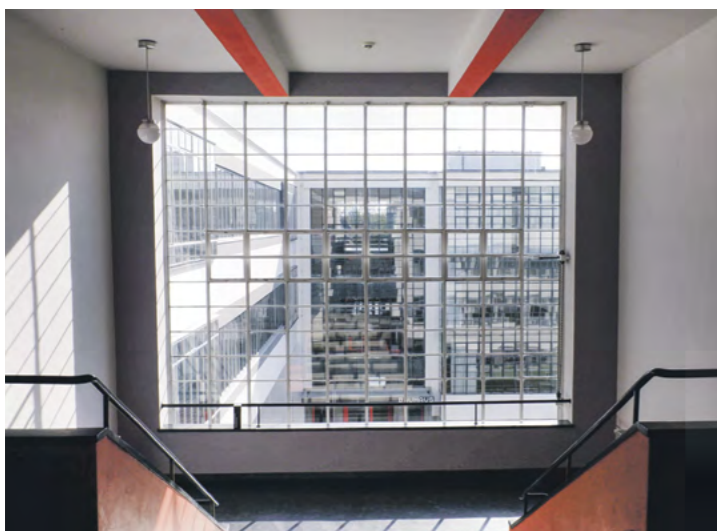
HfG Ulm, interiér / interior

Budova školy Bauhaus, Dessau | Bauhaus Building (1925-26)

Haus am Horn, Vymar / Weimar (1923)
Bauhaus, Dessau | Dessau

Bauhaus, Dessau | Dessau
Model Bauhausu, Dessava / Architectural model, Dessau

HfG Ulm, exteriér / exterior

Hans Roericht, TC100 (1958-1959)
Hans Gugelot, Hamburger-Hochbahn (1959-1962)

HfG Ulm, interiér / interior
Radiogram, SK55 Phonosuper, Braun (1958)

HfG Ulm, exteriér / exterior

The making of a designer

Author of the article: Richard Vodička

Design is a process leading to the most effective solution. Where industrial design is concerned, this process results in a final proposal, laid out in detail in production drawings. They become the sheet music according to which production plays out. But what actually makes a designer? Where are they born and how should they be taught? And why do some design teaching concepts remain deeply inspirational even after many years?

Weimar/Dessau/Berlin (1919–33)

The famous Bauhaus school was founded in Weimar in 1919 and its legacy resonates with both the general public and experts up to this day. It was an art school that adopted a revolutionary approach in reaction to the new demands of the emerging German industrial society after World War I. The secret of its success and its influence on design, architecture and fine arts lay in the unified vision of its founders, headed by architect Walter Gropius. He managed to surround himself with a group of artists of many nationalities who were amongst the absolute best in the world at the time. To understand the profound shift in their thinking, all one needs to do is place a photo of any Art Nouveau building and a photo of the new Bauhaus building in Dessau (1925/26) side by side. The images will speak volumes – the first one brimming with ornamentation and craftsmanship, the other featuring clean lines, orderly arrangement and industrial details. On a smaller scale, the same contrast is evident in everyday objects conceived in the Bauhaus: tableware, lamps, furniture, soft furnishings. Owing to mass production, these articles were to become available to the wider public. However, Adolf Hitler's rise to power put a definite end to this promising cradle of talent. The school operated for only 14 years and its notable figures, such as Josef Albers, László Moholy-Nagy, Marcel Breuer, and former directors Ludwig Mies van der Rohe and Walter Gropius left for the United States where they each continued in their work and teaching independently.

Ulm (1953–68)

We remain in Germany, some decades later. The Ulm School of Design (HfG = Hochschule für Gestaltung) merits just as much attention as its more famous "sibling" mentioned above. Having experienced what destruction can totalitarian Nazism cause in

a society, the Ulm School founders, Otl Aicher, Max Bill and Inge Scholl, resolved to adopt an ethic whereby a designer must participate in the reconstruction of a society built primarily on principles of democracy and social cohesion. Thus, a designer must be concerned not only with the aesthetics and functionality of a product, but must also pursue social responsibility and keep user needs in mind at all times. Understanding the basic principles of art, such as composition, scale and proportion, suitable colour scheme and science of materials should be a matter of fact. But the Ulm School also proposed that a designer must understand how a society works, be knowledgeable about philosophy and psychology and regard his or her work in relation to economic impact. Their graduate would literally help raise the standard of living and advance the technological age in every single field of the consumer goods industry, all the way to houses, cars, trains and ships. A designer was to be perceived not as an artist but more as a development coordinator who would oversee that all consumer requirements were met equally. Another important aspect is that a good quality of life does not lie only a well-equipped household, a civilised society also takes care of public spaces. Therefore, it comes as no surprise that their designs include street lights, underground trains, petrol station canopies and bus stops. In the mid-1950s, Hans Gugelot and his team of students began collaborating with industrial designer Dieter Rams and the Braun company. One example of their work is the SK4 record player, nicknamed Snow White's coffin. The timeless design geometry of Braun products later provided inspiration to the design team in Apple. Ipod, iPhone, iMac – they are all echoes of the stark German form.

Besides its focus on industrial design, the Ulm School were regularly involved in visual communication and film. For instance, Otl Aicher and his E5 team were behind the visual designs for Braun and Deutsche Lufthansa.

Unfortunately, despite excellent results, the Ulm School of Design did not last long either. The gradual cutting down of funds led to its definite closure in 1968, by a decision of the Parliament. Even so, the Ulm Model continues to thrive. Today, the school building is a home to the HfG Archiv Ulm museum and is open to public.

Design – As you like it

The word "design" is tricky. Everyone uses it but we all understand it differently. We have therefore decided to try and get to the bottom of things. Explore the exciting etymology. And what has our company's Inspector Lex discovered?

Different countries, different definitions. A lot of water has flowed under the linguistic bridge since the original Latin "designare" was coined and the word had taken on various meanings long before it found its rightful place in the English language (as those interested in the Italian Renaissance and its disegno concept would know). In our country, we made do with a mere "industrial art" for quite a long time, but gradually, changing needs have made the English word "design" at home here too. And as it is often the case with loanwords, it still has a fairly narrow meaning in Czech.

The Czech dictionary of foreign words gives simple definitions (loosely paraphrased):

1. drawing, draft of product
2. shaping of product based on function and aesthetic perception, surface finish in general
3. branch of visual art dealing with the aesthetics of consumer goods, tools and architectural elements, industrial design

By contrast, in English, where the word "design" has been in use a little longer, it has a much more significant and broader meaning. First and foremost, it denotes the following actions (heavily abridged from the Merriam-Webster dictionary):

1. To conceive and plan out in the mind, or execute this plan.
2. To have as a purpose, intend.
3. To devise for a specific function or end.

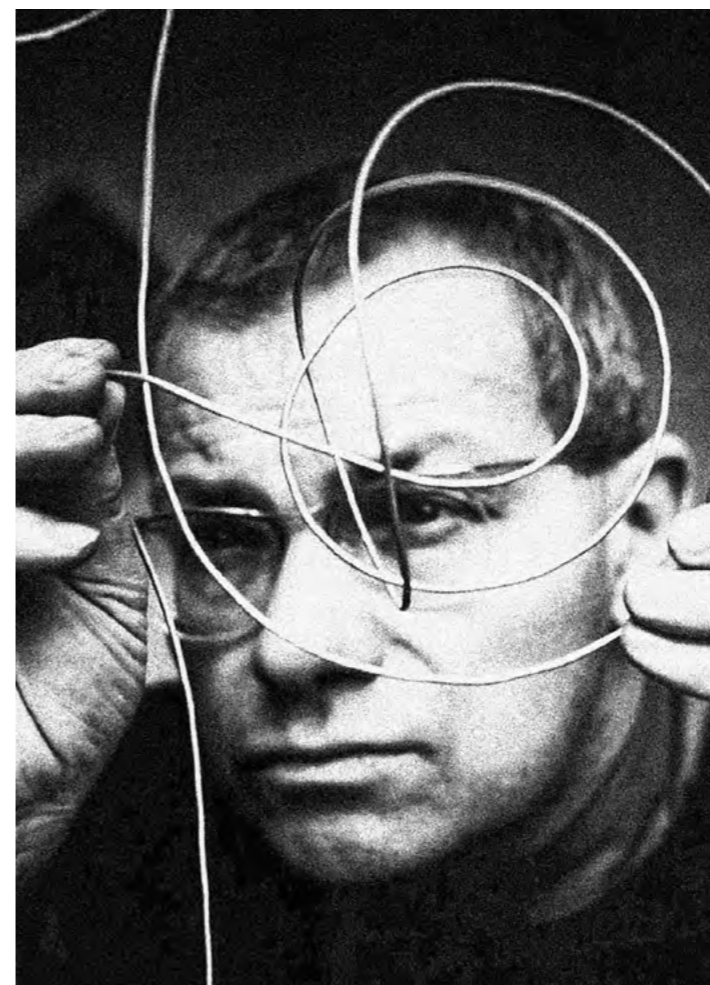
Some other definitions we like:

- A particular purpose or intention held in view by an individual or group.
- A mental project or scheme in which means to an end are laid down.
- The arrangement of elements or details in a product or work of art, always with regard to the whole.

In French, the word "design" has also been around for a comparatively short time. While the meaning of the word is rather narrow in French, it is all the more agreeable. One definition goes like this: A discipline specializing in the harmonization of the human environment, from the design of everyday objects to urban planning. In French language, design is associated much more with the industrial aspect of design than with aesthetics as such.

Good to know! And even better: to encourage a broader definition or even a revision of the word "design" in Czech. More of thoughtful intentions and purposes. And also, awareness of the connections to the impact on the environment around us. It's all in the word.

Author: Vladka Černá

Max Bill, rektor HfG Ulm / rector

Dieter Rams + Hans Gugelot, Radio-Phonograph, model SK 4/10 (1956)

Otl Aicher + Gruppe E5, Lufthansa CID (1963)

Kdo chce vařit, musí hořet

Michal Hugo Hromas

Fotografie / Photography: Julius Filip

Někteří z nás si ještě pamatují doby, kdy byl jedinou kuchařskou celebritou Svatopluk Kuřátko. Teď se na nás hvězdy kuchyně valí ze všech možných kanálů, kde nás učí vařit a žít. Doktor Štrosmajer by se divil. A my jim to žerem, i když někdy tušíme, že chtějí spíš vyvařit. Jídlo jako zdroj obživy i zábavy. Pak jsou ještě tací, kteří nemají problém používat jako ingredience kritické názory a umí nám nastavit zrcadlo - naše vlastní talíře. Mezi ně patří Michal Hugo Hromas, zkušený solitér, kterého jste mohli zaznamenat i jako hosta na našem posledním WiFič VEN! festivalu. Michal momentálně působí jako chef ve své vlastní polní kuchyni.

Autor rozhovoru: David Zezula

Provařil jste se z renomovaných kamenných restaurací až do pleneru, mezi kameny, a stal se z vás úspěšný influencer a propagátor vaření venku. My Češi, kovaní trampové a zahrádkáři, jsme zatím zvyklí vnímat přírodu spíš mezi záhonky nebo jako kulisu k výletům, kterým předchází nákup v Hudy sportu. Jídlo pořád bereme víc jako samozřejmost a věc spotřeby. Vypadá to ale, že pomalu dochází k obratu a hodně lidí přehodnocuje svůj dosavadní styl života právě i ve vztahu k přírodě a potravinám. Myslíte si, že to je jen přechodný trend, nebo se opravdu „něco“ děje?

Bohužel se obávám, že v drtivé většině případů jde o následování trendu, který k nám přichází ze severu a západu Evropy. Kdybychom skutečně měli na srdci blaho přírody a životního prostředí, určitě bychom krajinu měli navštěvovat s respektem a zacházet s ní citlivě. A k tomu jistě nepatří škubání medvědího česneku v rezervacích, trhání mladých smrkových výhonků na kandování, navrtávání bříz kvůli míze apod. Víím, že to bude znít zrovna ode mě divně, ale ani vaření na otevřeném ohni není zrovna nejšetrnější způsob vaření. Někdy, když mám něco opravdu rád a záleží mi na tom, měl bych to raději nechat na pokoji. Takové laické milování přírody je někdy pěkné „sedomaso“.

V našem bílovické studiu 519 si většinu zadání tvoříme sami. Vycházíme ze svých vlastních potřeb a design bereme hlavně jako řešení problému. Jedním z našich produktů je i vestavný kempingový modul do auta, vybavený improvizovanou kuchyní. Během cestování si můžete mimo jiné taky uvařit a podle nejen našich zkušeností to bývá zábava i pro ty, které příprava jídla jinak moc nebere. Jaký máte vztah k cestování s obytným autem? A neláká vás představa vytvořit i nějakou campingovou kuchařku?

Taková představa mě opravdu baví, ale já už mám nemoc z povolání. Moje auto nemůže mít vestavné moduly, musí být připraveno na přepravu inventáře, pece, dřeva a spousty zásob. Můj styl vaření není typicky kempingový, vařím pro hodně lidí. Často se taky stává, že nemůžu zajet tam, kam bych potřeboval, a tak se auto musí vystěhovat a vybavení (kuchyně) přenést, kam je třeba. Stejně tak když se někde vydávám, chci samozřejmě ochutnat místní kuchyni, takže vařím poměrně málo a spíš chodím po restauracích. Takové moduly, které jsem viděl v Bílovicích, se mi ale samozřejmě moc líbily a z hlediska profíka a fanouška vaření venku bych si to někdy moc rád zkusil. Snad mi to někdo půjčí.

K venkovnímu vaření je taky potřeba vybavení, i když to může být jen nůž a lopatka. Bez kterých věcí se nikdy neobejdete? Navrhujete si a vyrábíte i něco vlastního? Máte nějakou oblíbenou značku kuchyňských potřeb a jak důležitý pro vás je jejich design?

Pokud jde o design, musím se přiznat, že tuhle stránku věci jsem vždycky trochu podceňoval a není to dobře. Design kuchyně a vybavení je důležitá věc. Hlavně když mám vařit před lidmi, například na svatbách. Občas se kaju a pokouším se ten vzhled nějak vylepšit, ale často je tolik práce a to vybavení dostává tak zabrat, že mi to dlouho nevydrží. Navíc na to nejsem zrovna nadaný. Nepostradatelný je pro mě doma (na venkově) i „venku“ každopádně nůž, něco, čím můžu rozdělat oheň, a něco, čím můžu nachystat dřevo. Ale stačí pochopitelně kufříkový plynový vaříč. Já si na cesty vozím plynový vaříč na kartuše, protože ne všude můžu rozdělat oheň. Samozřejmě nádobí; pro páry nebo menší rodiny je skvělý dutch oven - litinový hrnc s poklicí, ve kterém můžu péct, vařit, dusit nebo grilovat. Ten je pochopitelně fajn do auta, na zádech bych ho nenosil. Ale někdy stačí i pánev nebo starý dobrý ešus.

Není tajemství, že váš úspěšný cateringový projekt Nomadis, se kterým putujete po celé Evropě, byl inspirován vaší zkušeností z pobytu v tuniské poušti při natáčení filmu Tobruk, kde jste 4 měsíce vařil pro celý štáb. Když pominu letošní bláznivý rok plný zákazů, máte ještě vůbec prostor na to si jen tak vyrazit za novými zážitky a recepty na nějaký soukromý trip? A pokud ano, kam vás to nejvíc táhne?

Moje cestování bylo většinou pracovní. Až poslední roky, když jsem si na to vydělal peníze a naučil jsem se vysadit, jsem mohl začít cestovat pro zábavu. A i tak je to pořád hlavně o jídle. Takže když byl prostor a šlo to, vrátil jsem se především do Katalánska a Baskicka. Procestoval jsem většinu Španělska, ale mě hodně baví především sever a na západě Extremadura.

Že je jídlo o emocích, zjišťujeme u televizních pořadů o vaření nebo právě od evangelizátorů, jako jste vy. Sami ho, na rozdíl od jiných zemí, vnímáme většinou dost pragmaticky. Navíc ani moc neřešíme kvalitu potravin, zajímá nás hlavně cena, a to všechno víc než 30 let po revoluci... Proč to tak je?

Tady bych si dovolil nesouhlasit. Nejsem si jistý, že přístup, který tady mnoho let dominoval, by se dal charakterizovat jako pragmatický. Pragmatický by byl, kdybychom víc podporovali

Fotografie / Photography: Julius Filip

potravinovou nezávislost, české farmy a ekologické zemědělství pro udržitelnost krajiny. Při nákupu se soustředit na kvalitu a poměr cena/výkon a doma s jídlem víc hospodařit. Náš přístup byl bohužel hrubě spotřební. Myslím, že je to prostě tím, že tradiční zemědělství bylo násilně vykořeněné, začíná se od začátku. Tak se neumíme moc bránit marketingové strategii velkých producentů, kteří nás tlačí do nakupování věcí, které nepotřebujeme. Neumíme ještě peníze používat jako nástroj k ovlivňování trhu. Co nebudeme kupovat, to se přestane prodávat. A naopak, čemu budeme dávat přednost, to posílí. Prostě utrácet uvědoměle. Jenže je moc těžké se v tom všem orientovat a prokouknout ty markeťácké figle. Třeba názvy, které obsahují slova jako „tradiční, domácí, babiččin, selský“ apod. To už vyžaduje soustředění a soustavné studium zbožiznalství. Dost by pomohlo, kdyby o tom bez zkraslování a agitace informovala média, ale tam zase cinkají peníze. Je to na nás.

Nepodělili byste se s námi o nějaký váš venkovní recept, který by se hodil k přípravě jídla právě v naší campingové autovestavbě?
Moc rád. Půjčíte mi jí? Určitě mě pár dobrých věcí napadne :D

Recept:

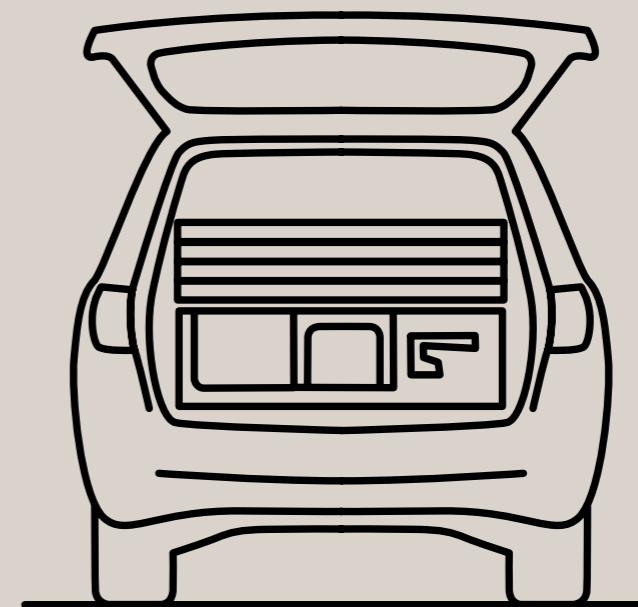
Mým oblíbeným jídlem na cesty je baskická porrusalda. Potřebuji na ni jen jeden rendlík, pórek a brambory. Porrusalda se s oblibou v Baskicku kombinuje s delikátní sušenou treskou bacalao, nebo ji mohu doplnit nudličkami sušené šunky, ale mně chutná i jen tak.

Na olivovém oleji zprudka opékám oloupané brambory nakrájené na kostičky s pórkem nakrájeným na špalíčky. Osolím je a opepřím a jakmile se hezky rozvoní, zaliju brambory s pórkem vodou, nebo pokud mám při ruce vývar, použiju vývar. Brambory a pórek by měly být zalité jen tolik, aby byly ponořené. Pod pokličkou vařím asi dvacet minut, až se brambory začnou rozpadat. Nemíchám, jen potřásám rendlíkem. Hustou polévku z brambor a pórků mohu podávat samotnou, výborně chutná i studená, mohu ji doplnit chlebovými krutony s nastrohaným sýrem, zastřeným nebo vařeným vejcem, houbami - no prostě se mohu vyřádit. Ať vám chutná!

Michal Hugo Hromas (*1976), kuchař, influencer a publicista. Nejdříve sbíral cenné kuchařské zkušenosti v klasických restauracích. V roce 2007 odjel s Václavem Marhoulem na Saharu. Při natáčení filmu Tobruk se jako kuchař staral o filmový štáb a zamiloval si vaření na otevřeném ohni. Dnes se svým projektem Nomadis jezdí a vaří venku po celém světě. Vybavení i suroviny si vozí v autě. Kombinuje různé světové kuchyně a je citlivý na ekologické dopady gastronomie. Je zastáncem autentické kuchyně bez pozérství a předsudků. Stál u zrodu street food tradice v České republice. Na Streamu jsou k vidění jeho seriály Ze dvora a Kuchaři u ohně, slyšet ho můžete v pořadu Ve vlastní šťávě na Radiu Wave. Vydal kuchařku Oheň a dým.

Kempingové autovestavby / Camping conversions

egoe.eu
egoe-nest.eu

EGOE
nest

To cook means to burn

Fotografie / Photography: Julius Filip

Michal Hugo Hromas

Some of you probably still remember the times when the only cooking celebrity was Delia Smith. Nowadays, we are bombarded with thousands of cooking shows and celebrities vying for a chance to teach us how to cook and live. Dr Who would be amazed. And we just lap it up even if we at times suspect it might rather be a case of making some dough. Food as fuel and fun in its glory. Then there are those who are not afraid to use their critical opinions as ingredients and hold the mirror up to our own plates. One of them is Michal Hugo Hromas, a lone wolf with vast experience, who was a guest at our last WiFiČ VEN! festival. Currently, he is a chef at his own field kitchen.

Author of the interview: David Zezula

You have managed to cook your way through renowned restaurants to open air settings, becoming a successful influencer and promoter of outdoor cooking in the process. We Czechs, green fingered enthusiasts and once avid lovers of wild camping, are nowadays used to seeing nature either in gardens or as a backdrop for trips preceded by a shopping spree at Decathlon. We tend to take food for granted and view it as something expendable. However, the tide seems to be slowly turning. Many people are starting to reassess their lifestyles and part of that is attitude to nature and food. Do you think this is a temporary trend or is "something" really happening?
I am afraid that in the majority of cases, people are following a trend coming from the north and west of Europe. If we were really interested in nature and the environment, we should treat it with respect and great care when paying a visit. By this, I certainly don't mean stripping nature reserves of wild garlic, tearing off young spruce tips for candying, drilling holes into birches to collect sap, and so on. I know it will sound weird coming from me but even cooking on open fire is not that good for the environment. Occasionally, when I really like something and I feel strongly about it, I should leave it alone. Though at times, such a simplistic way of loving nature can be a cruel way to enjoy it.

In our studio 519 in Bílovice, we mostly come up with assignments ourselves. We base them on our own needs and use design as a way to a solution. One of our products is a built-in car camping module, equipped with a modest kitchen. So, you can engage in a spot of cooking on the road and according to many who have tried it, it has been fun even for those who are pretty indifferent to cooking. Where do you stand on travelling in a camper? And what about writing a special camping cookbook?

Such idea really appeals to me though I am afraid that I have become very particular. My car cannot be equipped with built-in modules, it must transport all my gear, an oven, wood and loads of supplies. My cooking style is not your typical camping cooking, I usually prepare meals for a large crowd. Also, I often cannot drive right to where I need, so all the stuff from my car must be taken out and carried wherever required. Likewise, if I happen to visit other places, I love sampling the local cuisine which means I don't cook much, I prefer exploring local eateries.

But I very much liked the modules I saw in Bílovice, so from the point of view of an outdoor cooking lover and chef, I would love to give it a go one day. Hopefully, someone will lend me one.

Outdoor cooking requires at least some equipment, if only a knife and a spatula. What utensils can you not do without? Do you design or even make any yourself? Do you have a favourite kitchen utensils brand? How important is design for you in this respect?

I must say that I have a tendency to overlook this aspect, which is not good. The design of a kitchen and utensils is actually important, especially when I cook in front of other people, for example at a wedding. Sometimes I feel bad and try to make things look a bit nicer but often there is so much to do and everything takes such a pounding that I give up. Besides, I am not the most gifted of guys in this respect. One thing I do find indispensable both at home (in the country) and outdoors is a good knife, something I can make fire with and something I can prepare wood with. But a portable gas stove is enough, of course. When I travel, I always take with me a gas stove with cartridges as there are places where building an open fire is impractical or forbidden. Then there is cookware – for couples or small families a Dutch oven (a cast iron pot with a lid) works well. You can use it for boiling, baking, stewing or roasting. Naturally, this one is preferable when you have a car, I wouldn't want to carry it on my back. But otherwise, all you need is a pan or a good old mess tin.

It is common knowledge that the inspiration for your popular catering project called Nomadis, with which you travel the world, stemmed from your Tunisian experience. You spent four months in the desert cooking for a film crew of the movie Tobruk. Leaving aside the past year marked with various bans, do you find time to go on private trips in search of new experiences and recipes? And if so, which place are you most drawn to?

My travels used to be work related, it is only in the last few years that I have made enough money and learnt to unwind. But although I am now able to travel for fun, it is still mostly about food. So, when I do go, I enjoy visiting Catalonia and the Basque Country. I have travelled the length and breadth of Spain, though dearest to my heart is the north and Extremadura in the west.

Fotografie / Photography: Julius Filip

We find that food is all about emotions from TV cooking shows or evangelists like you. But left up to us, we are usually fairly pragmatic where food is concerned, contrary to other countries. Also, we don't much care about quality but tend to put the price first, and we are talking more than 30 years after the revolution... Why do you think that is?

I have to disagree here. I am not entirely sure I would characterize the attitude that has dominated here for years as pragmatic. It would be pragmatic if we promoted food independence, Czech farms and organic agriculture in order to help the sustainability of the land more. When shopping, we would focus more on the quality and the price-performance ratio and would be more frugal with food at home. Sadly, our attitude has been seriously consumerist. I think it is simply a result of the fact that traditional farming was rooted out forcibly. We are starting from scratch again. Another thing is that we are not good at ignoring the marketing strategies of big producers that urge us to purchase things we do not need. We haven't learnt how to use money as an instrument for influencing the market yet. Because what we don't buy will cease to be sold and vice versa – what we favour will become more popular. We should simply learn to think about the money we spend. On the other hand, it is hard to understand the marketing lingo and learn to see through its ploys and gimmicks. Take the words "traditional, natural, just like grandma used to make, rustic" etc. One really needs to pay attention and keep up with the jargon. Media could help a lot if they put it out to the public without whitewashing and propaganda, but then, for them it is a question of money. It is up to us.

Could you share a recipe with us for an outdoor meal that would be suitable for our camper kitchenette?

I would love to. Can I borrow it? I am sure I would come up with some good ideas there :D

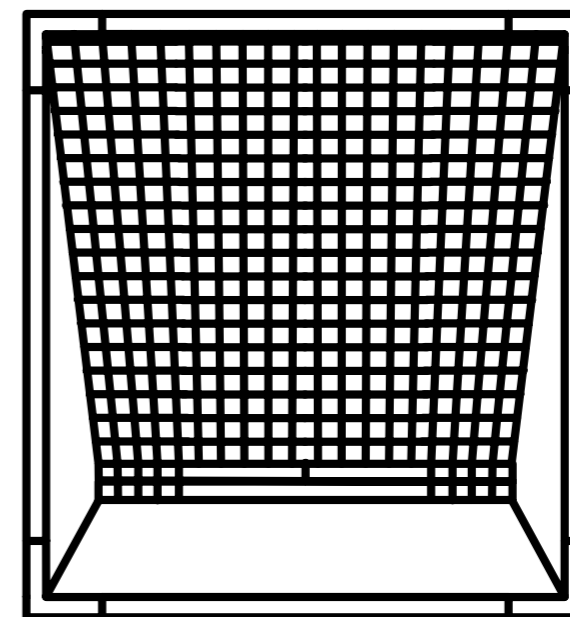
Recipe:

One of my favourite meals on the road is Porrusalda, a traditional Basque dish. All you need is a saucepan, leeks and potatoes. In the Basque Country, they like to add bacalao, dried salted cod, or you can use some parma ham. I like it as it is.

Peel and dice some potatoes, slice the leeks and sauté them in some olive oil. Season with salt and pepper and as soon as the lovely aromas are released, pour some water in the pan, or stock, if you have some handy. The potatoes and leeks should only just be covered with the water. Put a lid on the pan and boil for about twenty minutes, until the potatoes start falling apart – don't stir, just shake the pan. This thick soup can be served on its own, it tastes great even when cold. You can jazz it up with some cheesy croutons, a boiled or poached egg, sautéed mushrooms – just let your imagination run wild. Enjoy!

Michal Hugo Hromas (*1976), a chef, influencer, journalist. To start with, Michal gained valuable cooking experience in traditional restaurants. In 2007, he set off for the Sahara with Václav Marhouk and spent several months cooking for the entire film crew of the movie Tobruk. There, he fell in love with cooking on open fire. Nowadays, he travels and cooks with his Nomadis project all around the world. All his gear and supplies he transports in his car. He fuses various cuisines and is sensitive to the impact gastronomy has on the environment. He is an advocate of authentic cooking without pretence and prejudice. He is also one of the founders of street food tradition in the Czech Republic. You can watch his cooking series Ze dvora (From the barnyard) and Kuchaři u ohně (Chefs go wild) on Stream, or you can listen to his radio show Ve vlastní šťávě (Stew with me) on radio Wave. He has published a cookbook called Oheň a dým (Smoke and Fire).

Venkovní nábytek / Outdoor furniture

reddot winner 2021

egoe.eu
egoe-life.eu

EGOE
life

Jak bydlí... Talíkoví na Svárově

What's it like to live... in Svárov for the Talík family

Na Klapzubovu jedenáctku to zatím není. Ale bacha na ten klan ze Svárova (okres Uherské Hradiště). Za pár let má místní FC dobře zaděláno na kvalitní kompletní záložní řadu. Na návštěvu k nim v dnešní divné době jedete na zapřenou (okres Zlín).

Vyjedete dědinou úplně až na horní konec a pak je tu ten starý domek, ve kterém se natáčel jeden díl ze seriálu Československé televize Slovácko sa nesudí (ta scéna, jak tam bouchnou kamna). Na starý domek Talíkoví přilepili jednoduchou konstrukci přístavby. Za dvorem stodola, stará vrata, spousta krámů, všechno je tak nějak v pohodě. Ve svahu krásná zahrada, velká tak akorát. Děcka mají prostor a rodiče svůj klid. Staré trnky v zahradě. Výhled z megaokna přístavby do krajiny je samozřejmost. S nosnou konstrukcí přístavby pomohli kámoši z práce (Ondra, Robo a tak, znáš to). Zbytek si postupně Talíkoví vybudovali svépomocí. Vesnice rulez. Do špíny města daleko, do práce v Bllovicích kousek. Deset minut hranatým Volvem. Zbývá už jen ubalit špeka.

Fotografie / Photography: Dušan Tománek

Not quite a whole football team. But keep a close eye on this Svárov clan (in Uherské Hradiště district). In a couple of years, the local FC might just be welcoming a brand-new squad of excellent midfielders. In these strange times, one is only able to pay them an incognito visit (from Zlín district).

Drive through the village all the way up to the other end and there you will come to an old house where Czech TV once filmed an episode of *Slovácko sa nesúdí*, the one where the stove explodes (a comedy series about life in a traditional Moravian village). To this original famous dwelling, the Talíks have added a simple extension. Walking into the yard, you spot a barn, an old gate, bits of old junk, everything as it should be. A lovely sloping garden, just the right size. Room to roam for the kids, peace to enjoy for the grown-ups. Clumps of blackthorn in the garden. A huge window providing magnificent views of the landscape. The supporting frame was made with a bit of help from buddies at work (Ondra, Robo and the like). The rest was done by the family, bit by bit. Village life rules! Far from the madding crowds, just a stone's throw away from Bílovice and work. Ten minutes in a boxy Volvo. All that is left is to enjoy a spliff.

Fotografie / Photography: Dušan Tománek

inzerce / advertisement

Výroba ocelových konstrukcí / Steel structure manufacturing

6000

5000

egoe.eu
egoe-construction.eu

construction cité ⊕

mění identitu, nově je součástí skupiny Egoé
is now part of the Egoé group under a new name

EGOÉ
construction

Receptář karavaningu

Přemysl Slezák, 59 let, lékař hematolog. Asi jen málokdo toho ví o karavaningu v Československu tolik jako on. V kempu už ho nepotkáte. Je to škoda, protože poslouchat jeho povídání o touze cestovat v době, kdy nebylo moc kam a hlavně čím, je vážně fascinující. Tak alespoň jedno krátké povídání s mnoha přesahy...

Autor článku: Jaroslav Janečka

Fotografie / Photography: Richard Vodička

Podle sebe. Kam chci, kde chci.

Konec padesátých let. Vyjet si na výlet do kapitalistické ciziny je takřka nemožné. Takže zbývají Čechy, Morava a Slovensko. A ideálně s odboráři. Pěkně organizovaně, autobusem a podle přesně daného itineráře. Pro individualisty moc prostoru nezbývalo.

Rodiče chtěli strašně moc cestovat. Ale ne tak, jak diktovala doba. Pěkně podle sebe. Svobodně. A ideálně za hranice. Co s tím? Šetřili a běhali po úřadech. Povedlo se. Na začátku šedesátých let vyrazili s octavii na svou první velkou cestu. Do Itálie. Dojeli až na Capri. O něco později, to už se Škodou 1000 MB, poznávali krásy Skandinávie. Jeli, kam se jim chtělo, spali, kde se jim líbilo.

V té době byly u nás karavany okrajovou záležitostí. Vidět nějaký na silnici, to byl svátek. Zato byla zcela běžná lůžková úprava v autě. Případně ji zvládala jako dodatečnou dostavbu výrobní družstva. Přední sedadla se posunula zcela dopředu, opěradla sklopila do roviny – spolu se zadními sedáky tak vznikla rovná plocha. Do oken trička či košile, něco pod hlavu, přikryt se dekou a dobrou noc.

Táta byl ale bytový architekt. Navíc trpěl na bolesti zad. Při všech zahraničních cestách tak využil každou možnost prohlédnout si karavan. Konec šedesátých let už měl jasno. Postaví karavan. Jenže ono se to snadno řekne. Byl kreativní, ale s řemeslnou šikovností už to tak žhavé nebylo. Potřeboval prostě ruce. A dílenské zázemí. Vyřešil to po svém. Zašel do pobočného závodu Brandýských strojůren a sléváren v nedaleké Senici na Hané. Vyráběly se tam přívěsy a návěsy k nákladním autům. Probral s nimi svůj záměr. A pláclí si. Postaví dva prototypy. Jeden pro tátu, druhý po soudruha ředitele. A pak se uvidí. Za pár měsíců už byl karavan – mimochodem s okny z autobusu RTO – k vidění na brněnském výstavišti. Plán byl prodávat zasklenou nevybavenou karoserii, kterou by si český kutil dodělal podle svých finančních možností doma. Proto přívěs dostal jméno Hobby Caravan. A pak to začalo. Rodiče, tentokrát už i se mnou, vyrazili do světa. Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko. Na silnici vyrazil i druhý prototyp. Soudruh ředitel za volantem, korpulentní paní ředitelová si hověla proti předpisům v karavanu. Dopadlo to, jak muselo – převrácením do škarpy. Karavan za to nemohl, ale o sériové výrobě se už nikdy nemluvílo. Přesto se v dobovém tisku o „novém československém“ karavanu zmínka objevila. Byli jsme zrovna v Bratislavě, redaktor časopisu Auto-Moto vyběhl z budovy, udělal fotku, prohodil s námi pár slov a článek byl na světě.

Nirvána karavanistů ve Vysokých Tatrách

FICC Rally. Pro nezasvěceného nic neříkající zkratka. Blázní do obytníků ale moc dobře vědí. Jde o každoroční světový sraz

Mezinárodní asociace campingu a karavanismu. Nic většího a zásadnějšího v tomto světě neexistuje. A v roce 1974 se konal ve Vysokých Tatrách. Jižně od Tatranské Lomnice kvůli tomu vznikl zcela nový autocamping, taková Potěmkinova vesnice s kapacitou 1 500 osob. Recepce, bary, obchody, cirkusový stan pro koncerty hvězd pop music... Sem to asi nepatří, ale sluší se to poznamenat. Pod názvem Eurocamp FICC toto zařízení nakonec fungovalo do roku 2009. Dnes už z něho nic nezbylo.

Prostě, kdo to s karavanem myslel v tehdejších Československu vážně, nemohl v Tatranské Lomnici chybět. Zatímco si ale zahraniční návštěvníci užívali atmosféru akce a vysokohorské klima, pro ty tuzemské to byla pracovní cesta. Fotily se karavany, studovalo se zavěšení náprav, řešení interiérů, materiálů matrací, prostě všechno, na co si vzpomenete. Dokonce se našli i ti, kdo na pauzák obkreslovali karavany v měřítku jedna ku jedné.

Majitelé továrních karavanů věhlasných značek jako Eriba či Knaus to asi nemohli pochopit, bylo to pro ně neskutečné divadlo. Ale československá karavan scéna z načerpaných zkušeností žila několik let. Nirvána i univerzita v jednom.

I stavba může být cíl

Únik z reality. To je to, oč karavanistům vždy šlo. V době normalizace to platilo dvojnásob. Cílem nebylo jen cestování, ale také stavba samotná. To platilo i u nás. Táta karavany žil. A nebyl sám. V té době vycházelo mnoho knih s naprosto vypovídajícími názvy: Jak stavět obytný přívěs, Přívěsy za osobní automobil, Abeceda karavaningu, dále knižní vydání Udělej si sám s pečlivými nákresy... V roce 1968 vzniká v Hradci Králové první český Caravan klub, brzy následují další. Byl to životní styl, koníček na celý rok. Využívalo se, co bylo po ruce. Světliny z traktorů, díly z osobních aut. Prostě skládačka.

Samozřejmě, že svépomocné stavby provázela řada potíží. Mimo jiné se bavíme o době, kdy něco sehnat v obchodě byl malý svátek. A tak není divu, že si všichni zkušené stavitelé brzy osvojili pravidlo tří karavanů. Ten první prodej nepříteli, nebo někomu, koho už nikdy neuvidíš. Druhý prodej příteli. A ten třetí? Ten si nech.

Táta se toho držel. První šel z domu přes inzerát, kupce jsme neznali a už nikdy neviděli. Druhý skončil u jeho bratrance. Třetí a poslední z roku 1978 mám v garáži dodnes já. Je to jakýsi vrchol československé karavaningové evoluce. Parametry se neztratí ani dnes. Nájezdová brzda, topení, rozvody elektřiny, sendvičové stěny. Tento už jsme netahali škodovkou, ale silnější toyotou. Projeli jsme s ním mimo jiné ještě po roce 1989 Itálii. Florencie, Pisa, pobřeží Ligurského i Jaderského moře...

Postel je postel, mladé karavany nelákají

Poslední, třetí karavan naší rodiny odpočívá v garáži. Už dlouho. Já se s ním nikam nechystám, věkem se ze mě stal hotelový mastňák. A moje děti? Ty už mají jiný životní styl, je to úplně jiná generace. Karavan je pro ně nuda. Pokud budou vyrážet do přírody autem, půjde nejspíše o nějakou dodávku s vestavbou. Auto, v kterém se dá spát kdekoliv, v němž se dá i pracovat.

Karavaning mě ale stále přitahuje. Věnuji se jeho historii, sbírám dobové materiály. Je to pro mě fascinující záležitost. S takovou mírou kreativity, improvizace a pospolitosti se už asi neseťkáme. Karavaning byl prostě před rokem 1989 žánr sám o sobě. A naše rodina byla jeho součástí od 60. let. Tomu prostě nešlo nepropadnout...

Jak to chodilo v továrnách

Zatímco čeští a slovenští „amatérští“ karavanisté byli z pochopitelných důvodů evropskou špičkou, tovární výrobci zůstávali daleko za světem. To ovšem neznamená, že by se sériově nestavělo vůbec nic. Jen počty modelů a vyrobených kusů byly prostě o pořádný kus menší než na západ od nás.

Klasické karavany v designu, jak je známe i dnes, se sériově vyráběly hlavně ve vysokomýtském národním podniku Karosa. Šlo o dva modely. Prvním bylo legendární Dingo představené v roce 1960. Dodnes poutá obrovskou pozornost. Proč? Stačí rozklíčovat název. Dělák ING Otakar. A máme v tom jasno. Designér luxusního autobusu Škoda 706 RTO pro výstavu v Bruselu, interiéru aerotaxi LET L-200 Morava, první generace Zetoru Crystal či elektrické lokomotivy řady 230 zanechal svou stopu i v karavaningu. Bohužel se jich vyrobilo jen necelých 50 kusů. Karavan totiž stál 20 000 tehdejších korun, tedy stejně jako auto... Po roce 1968 se ještě v Karose pár let vyráběl třímetrový hranatý přívěs známý pod jménem Racek 300. Jeho větší bratr Racek 400 zůstal jen v prototypu.

Obrovskou raritou pak byl Camping Car CC 70. Ona číslovka označuje maximální rychlost. Nicméně daleko zajímavější je skutečnost, že výrobek národního podniku Kdyňské strojírny dokázal plnit čtyři role. Samotný vozík zvládl běžnou přepravu nákladu. Laminátové víko posloužilo jako člun – dokonce šlo připojit i lodní motor. Po umístění na stojinách pak víko plnilo roli sítěchý malého karavanu. A čtvrtá funkce – dětská houpačka! Prostě švýcarský armádní nůž mezi přívěsy.

Pamětníci si určitě vzpomenou i na skládací přívěsy Astra 300, či miniaturní zavazadlový přívěs Kempík od bohumínského Beskydsportu. A pak se v tuzemských kempech objevovalo i pár typů z dovozu, ovšem takřka výhradně v rámci RVHP. Mezi nimi sovětský SKIF nebo polský NI26.

Malou revolucí – na pomezí továrního projektu a kutilského přístupu – pak znamenal aerodynamický přívěs zvaný Ponorka konstruktéra Lea Wenzela z Rosic u Brna. V roce 1971 představil své řešení se spouštěcí podlahou v magazínu Svět motorů a následně začal prodávat výrobní dokumentaci. Na svět tak přišlo několik stovek těchto přívěsů.

Pokud jde o obytná auta, tak tady je výčet ještě snazší. Pár desítek kusů Škoda 1203 Camp. Vše ostatní, ať už na podvozcích užitkových vozů Žuk, Barkas či nákladních avii, byly a jsou kutilské přestavby. Ovšem moc jich k vidění nebylo. Aby se před rokem 1989 dostal užitkový vůz k soukromníkoví, musel mít za sebou vyčerpávající službu v podnicích. A tomu pochopitelně odpovídal i jeho stav...

Zajímavé je, že řada těchto veteránů jezdí dodnes. Přívěsy z Karosy, ponorky nebo obytné avie mají své početné fanouškovské komunity.

Repro: týdeník Auto-Moto / Auto-Moto magazine

Fotografie / Photography : archiv Přemysla Slezáka / archive of Přemysl Slezák

Přemysl Slezák, a haematologist, age 59. Few know about caravanning in Czechoslovakia as much as he does. These days, you won't see him in a campsite, though. It's a shame as listening to him talking about the thirst for travelling in times when there were hardly any places or means of travel to choose from is truly fascinating. So, let's at least take a short trip down the memory lane...

Author of the article: Jaroslav Janečka

Fotografie / Photography: archiv Přemysla Slezáka / archive of Přemysl Slezák

Caravanning chronicles

However I want, wherever I want

The end of the 1950s. The chances of a trip abroad to a capitalist country are virtually nil. One is left with Bohemia, Moravia and Slovakia. Ideally, going with the communist trade union. All neatly organized, on a bus, with a strictly given itinerary. Not much space to breathe for a free spirit.

My parents had a real hunger for travelling. But not as the state dictated. They wanted to do it their own way. Unfettered. Ideally, crossing the border. What could one do? They scrimped and saved and did the rounds with the authorities. And they pulled it off. In the early 1960s, they set off on their first big journey in an old Octavia. Destination Italy. They drove all the way to Capri. Later, this time in a Škoda 1000 MB, they explored Scandinavia. They went wherever they wanted and slept at whatever place took their fancy.

In those days, caravans were pretty rare here. Spotting one on the roads would certainly turn heads. By contrast, converting your vehicle for overnight stays was extremely common. Or one could get an extra unit made at a worker cooperative. The front seats would be pushed all the way to the front, the backrests folded straight – together with the back seats, you got yourself a flat surface. Then just cover the windows with some clothes, put something under your head, pull a blanket over yourself and bid yourself a good night. This was how the Slezák family would sleep on their travels at first. However, dad was an interior designer. Besides, he had a bad back. So, whenever they were abroad, he would take every opportunity to look around any caravan. By the end of the sixties, he had come to a decision. He would build a caravan. Easier said than done. Though very creative, he wasn't that great with his hands. He needed help. And a workshop. So, he found a solution. He went to an engineering and foundry works in nearby Senice na Hané where they made trailers for trucks. He discussed his idea with the people there and came away with a deal. They would build two prototypes, one for my dad, another for comrade director. And then they would see. Within a few months, the caravan – incidentally, with windows from the RTO bus – made its way to the Brno Exhibition Centre. The plan was to sell an empty shell with windows that the average Czech handyman could finish at home as his funds allowed. Hence the name, Hobby Caravan. And then things really got moving. My parents, this time with me too, set off to discover the world. Hungary, Bulgaria, Romania. The second prototype hit the road as well, with comrade director behind the wheel and his rather rotund missus, against the rules, inside the actual caravan. You can guess where that took them – straight into a ditch. Although not the caravan's fault, no more was said about serial production ever again. In spite of that, a mention of a "new Czechoslovakian" caravan did make it into the press. We were in Bratislava when a journalist from the Auto-Moto magazine ran out of the building, snapped a picture, chatted with us for a bit and there we were, in the news.

Caravanning nirvana in the High Tatras

FICC Rally. A jumble of letters drawing blank looks from some, knowing from others, camper nerds. It is an annual global meeting of caravans, organized by the International Federation of Camping and Caravanning. There is no bigger or more important event of this kind in the world. In 1974, the meeting took place in the High Tatra Mountains. Near Tatranská Lomnica, a completely new campsite was built. A Potemkin village, offering accommodation for 1,500 people, complete with a reception, bars, shops, circus tent for pop star concerts... not really relevant here but worth mentioning. Named Eurocamp FICC, this campsite operated for many years, eventually closing in 2009. Today, it has all but disappeared.

Put simply, anyone who was serious about caravanning in those days just had to be there. But while the foreign participants soaked up the atmosphere and enjoyed the scenery, the locals got down to business. They took photos of the caravans, pored over the suspension solutions, studied the interior decor, mattresses, anything you can think of. Some even made full scale copies of the caravans on tracing paper.

The owners of famous factory-made names, such as Eriba and Knaus, could not comprehend this obsession, for them it was a great spectacle. But the Czechoslovakian caravan community would draw on this experience for years to come.

Nirvana and university all in one.

When building can be the goal

Escape from reality. That was always the question for caravanners. And after the Warsaw Pact invasion in 1968, it mattered more than ever. The goal was not just to travel but also to build. For our family too. Dad lived and breathed caravans and he wasn't the only one. At the time, there were hundreds of books on the topic, the titles speaking volumes: How to Build a Caravan, Car Trailers, ABC of Caravanning, DIY Caravans in Detail... In 1968, the first Czech Caravan Club was established in Hradec Králové, soon followed by others. It was a lifestyle, a perpetual hobby. People used whatever they could lay their hands on – tractor headlamps, car parts. A hotchpotch of bits that fit together. Naturally, there were many obstacles. You must remember that in those days, there was very little shops could offer to the ordinary citizen. It therefore comes as no surprise that all the experienced constructors soon adopted the 3-caravan rule. The first one you sell to your enemy or someone you won't meet again, the second one to you friend. And the third one? You keep it!

Dad stuck with it. He sold his first caravan to a stranger via an ad placed in the paper and we never saw this person again. The second one ended up with dad's cousin, the third and last one, made in 1978, has stayed in the family and resides in my garage. It is sort of a pinnacle of Czechoslovak caravanning evolution. Its parameters are still perfectly adequate today. Overrun brakes, heating, wiring, sandwich panel walls. We swapped the Škoda for a stronger Toyota to tow this one, though. Even after 1989, it came with us to Italy – Florence, Pisa, Liguria and Adriatic coast...

A bed is a bed – caravans hold no allure for youngsters

Our family's last caravan has a pride of place in my garage. Has done for a long time. I have no plans to take it anywhere, I have become a right hotel wimp in my old age. And my kids? Different generation, they lead completely different lifestyles. For them, caravanning is dull. If they do travel in a car, it will most likely be a converted van. Something they can not only spend the night in but also work from.

But I am still a caravan buff. I am interested in caravanning history and collect all sorts of memorabilia. I think it's just fascinating. You will no longer come across a similar degree of creativity, improvisation and sense of community anywhere else. Before 1989, caravanning was a whole world of its own. And our family has been a part of it since the sixties. One could simply not resist falling under its spell...

The factory way

While the Czechoslovakian "DIY" caravanners were, without a doubt, the European cream of the crop, factory-made versions lagged far behind the world. Nevertheless, this didn't mean nothing was produced. Only the number of designs and models actually manufactured were few and far between, compared with the West.

Classic caravans, as we know them today, were produced mainly in the Karosa state enterprise in Vysoké Mýto. They used to make two models. The first one was the legendary Dingo, introduced in 1960, attracting a great deal of attention to this day. Why? Figure out the name. Diblík **ING** Otakar.¹ No other than the designer of the high-end Škoda 706 RTO bus destined for the Brussels '58 Expo, the LET L-200 Morava air taxi interior, the first generation Zetor Crystal tractor and the 230 electric locomotive. Otakar Diblík left his mark in caravanning too. Regrettably, only about 50 were made. At the time, the Dingo cost CZK 20,000, the same as a regular car. After 1968, Karosa also made a 3-metre boxy model, Racek 300, for a few years. Its big brother, Racek 400, never made it past the prototype stage.

An extreme rarity was the Camping Car CC 70. The number stood for its maximum speed but much more interesting was the fact that this curious little piece produced in the Kdyně state engineering works managed to fulfil four roles. The trailer itself carried a regular load. The fibreglass lid served as a simple boat and you could even attach a small engine to it. Placed on bearings, the lid made up the roof of a small caravan, and last but not least – one could turn it into a swing! It was simply the Swiss Army knife of trailers.

¹ Ing. Otakar Diblík – "Ing." stands for an academic degree, equivalent to Master of Engineering

In addition, the older ones of us will most probably remember the folding Astra 300 trailer and the tiny Kempík luggage trailer from Beskydysport in Bohumín. There were some imported models seen at local campsites, though those were almost exclusively made in Comecon countries, for example the Soviet SKIF or the Polish N126.

A small revolution – a cross between a DIY and factory project – came from a designer in Rosice u Brna, Leo Wenzel. It was an ergonomic trailer called Ponorka (Submarine) with a drop deck. He introduced his design in 1971 in the Svět motorů (Motoring World) magazine and began selling the plans. Several hundred Ponorka trailers were subsequently made.

Where campervans are concerned, the numbers are even lower. There were a few dozen of Škoda 1203 Camp, everything else were DIY conversions, using mostly bodies of the Žuk or Barkas utility vehicles or AVIA lorries. But there weren't many. Before 1989, for a utility vehicle to become available to an ordinary person, it had to have worked its lifetime for the state first. So, its condition left a lot to be desired by then...

Interestingly, quite a few of these vintage models can still be seen on the roads today. All those Karosa trailers, submarines and Avia conversions seem to have developed their own cult followings.

Fotografie / Photography: Dušan Tománek

inzerce / advertisement

Sportovní vybavení
Sports equipment

egoe.eu
egoe-move.eu

EGOE
move

reddot winner 2021

ŽNĚ
DESIGNU

PRŮMYSLOVÝ DESIGNE, PROSTŘÍ SE!

INDUSTRIÁLNÍ VÝSTAVA
vernisáž. 2. září v 18:30
3.–6. září 2021, Bílovice 519

znedesignu.cz

EGOĚ
studio